

tepav

TEPAV Temel Ekonomik Göstergeler Sunumu

Sayı 19| Eylül 2022

"Temel Ekonomik Göstergeler Sunumu" Akademik Danışmanlar Projesi kapsamında TEPAV tarafından hazırlanmaktadır ve her ayın son Perşembe günü (resmi tatil olması durumunda izleyen ilk iş günü) proje kapsamında illerdeki Oda ve Borsaların ortak kararıyla belirlenmiş olan Akademik Danışmanlarla paylaşılmaktadır.

İçerik

- Büyüme, Üretim ve Satışlar
- Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi
- İstihdam ve İşsizlik
- Kamu Maliyesi
- Enflasyon
- Kredi ve Mevduat
- Finansal Piyasa Göstergeleri
- TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi: Seçilmiş Göstergeler
- Genel Değerlendirme

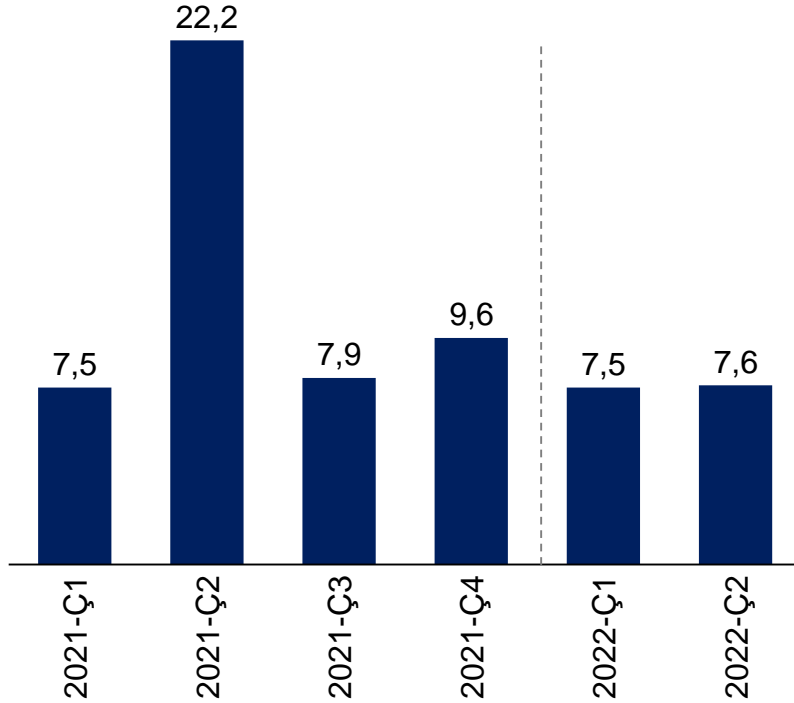
Büyüme, Üretim ve Satışlar

- Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH)
 - GSYİH büyümesi
 - Üretim ve harcama yönünden katkılar
- Üretim
 - Sanayi Üretim Endeksi (SÜE)
 - Öncü göstergeler
 - Kapasite Kullanım Oranı (KKO)
- Satışlar
 - Perakende Satış Hacim Endeksi
- Ekonomik Güven Endeksi

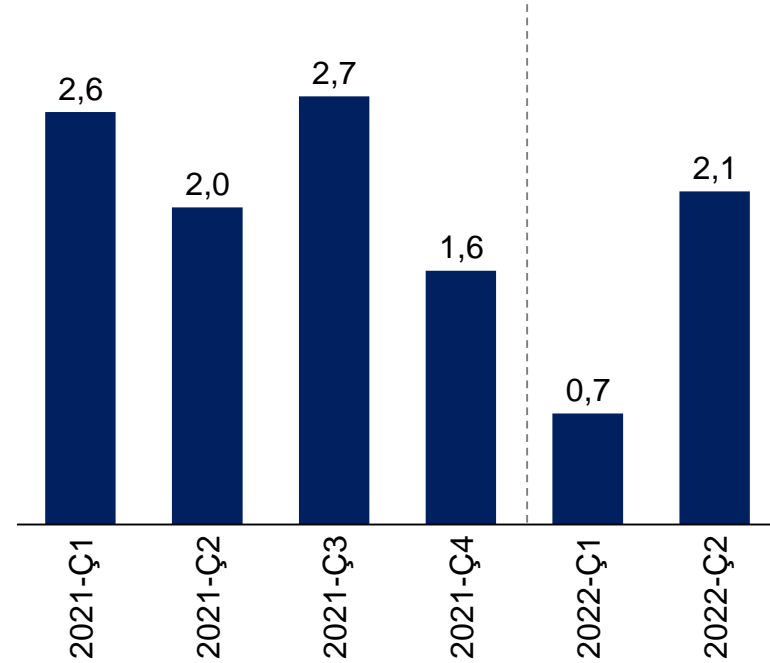
Yılın ikinci çeyreğinde milli gelir %7,6 büyümeye kaydetmiştir.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış endeks büyüme eğiliminin güçlendiğine işaret etmektedir.

GSYİH büyüme hızı (%) 2021 Ç1 – 2022 Ç2

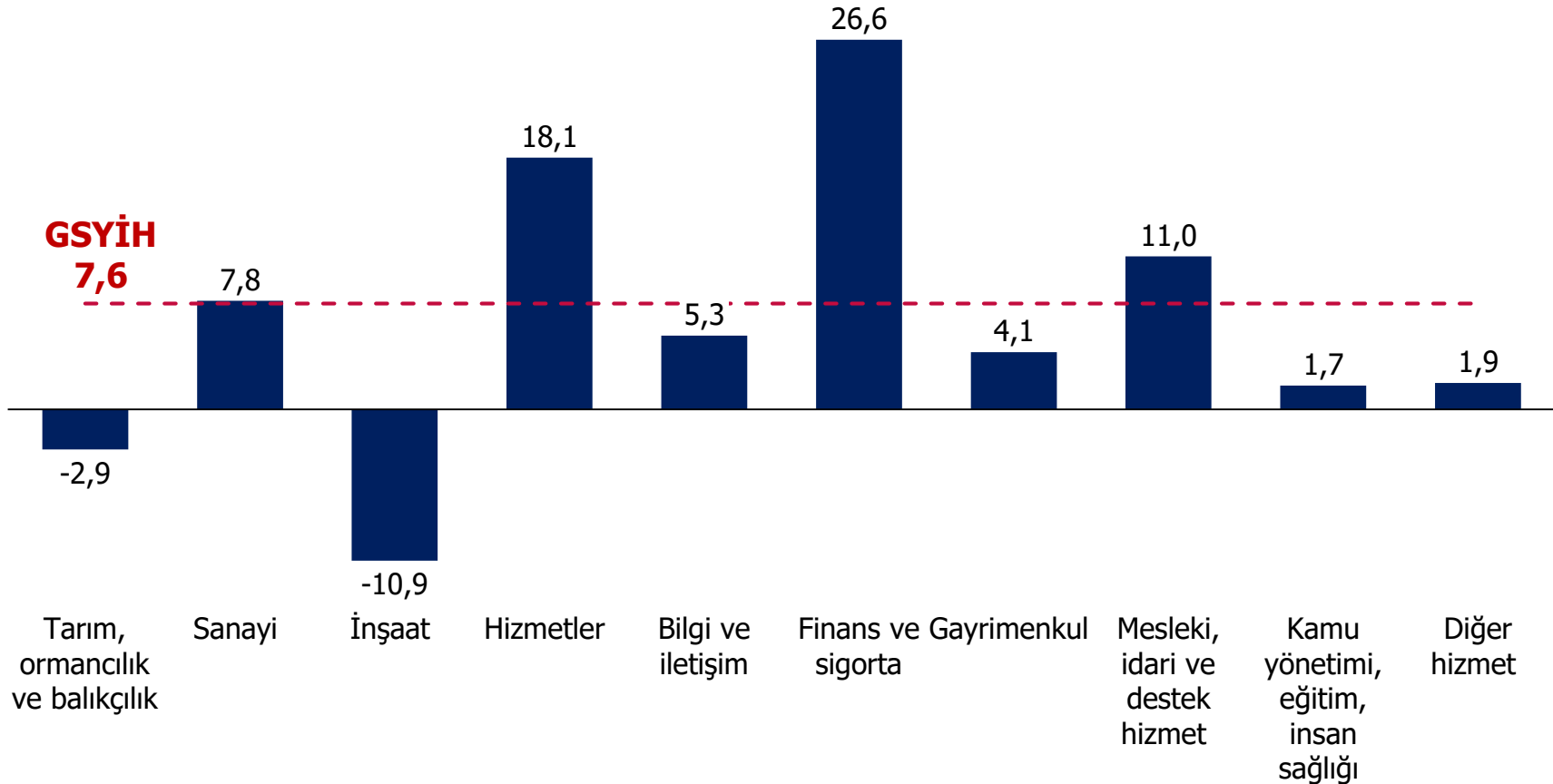
Bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim

Bir önceki çeyreğe göre değişim (mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış)

Finans ve hizmetler büyüme sürükleyen sektörlerdir.
Sanayi sektörü büyürken, inşaat ve tarım sektörleri daralmaktadır.

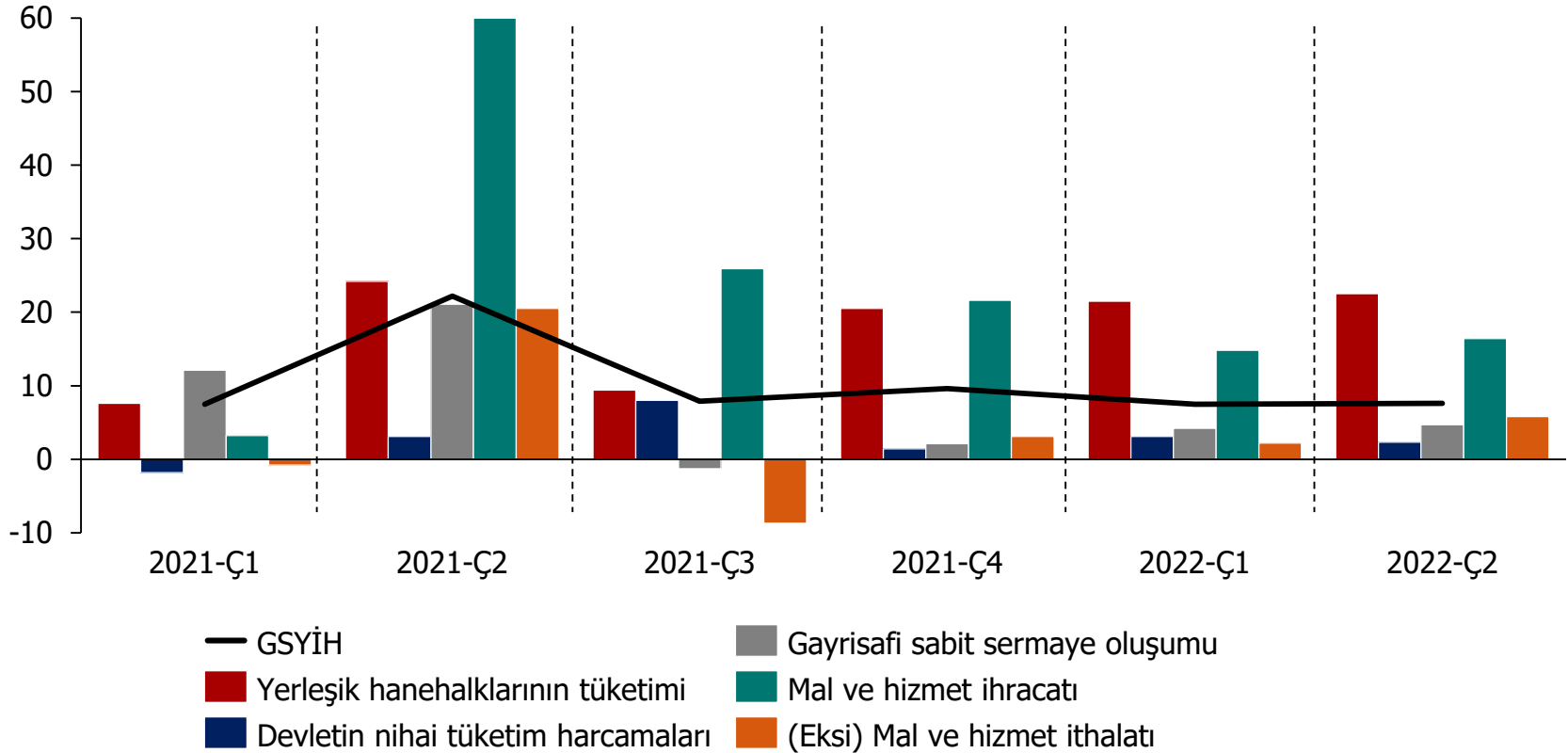
GSYİH iktisadi faaliyet kolları (bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim oranı, %) 2022 Ç2

Özel tüketim ve net ihracat büyümeyi yukarı çeken temel harcama gruplarıdır.

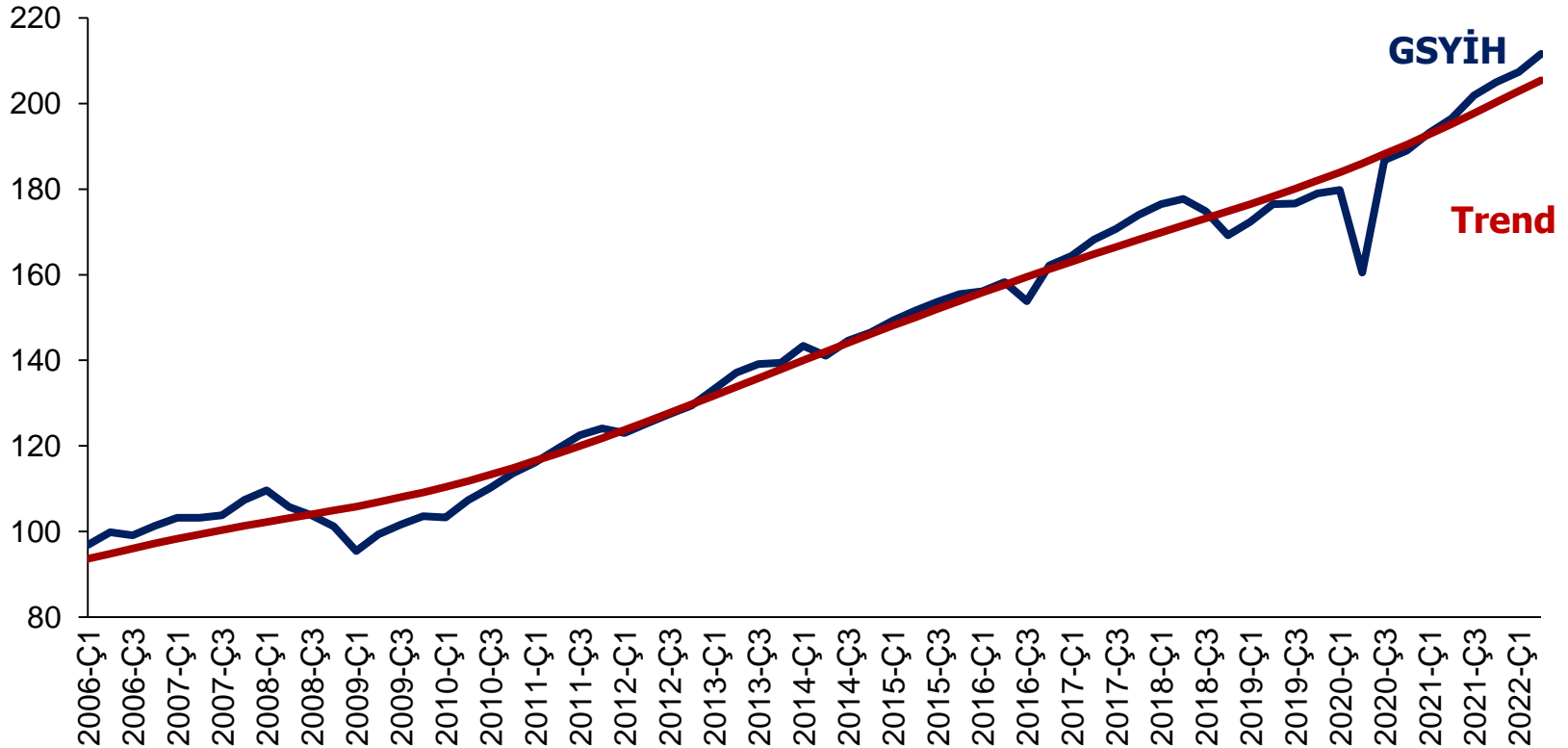
Kamu tüketimi ve yatırımların katkısı ise sınırlıdır.

GSYİH harcama yöntemiyle bileşenler (bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim, %) 2021 Ç1 – 2022 Ç2

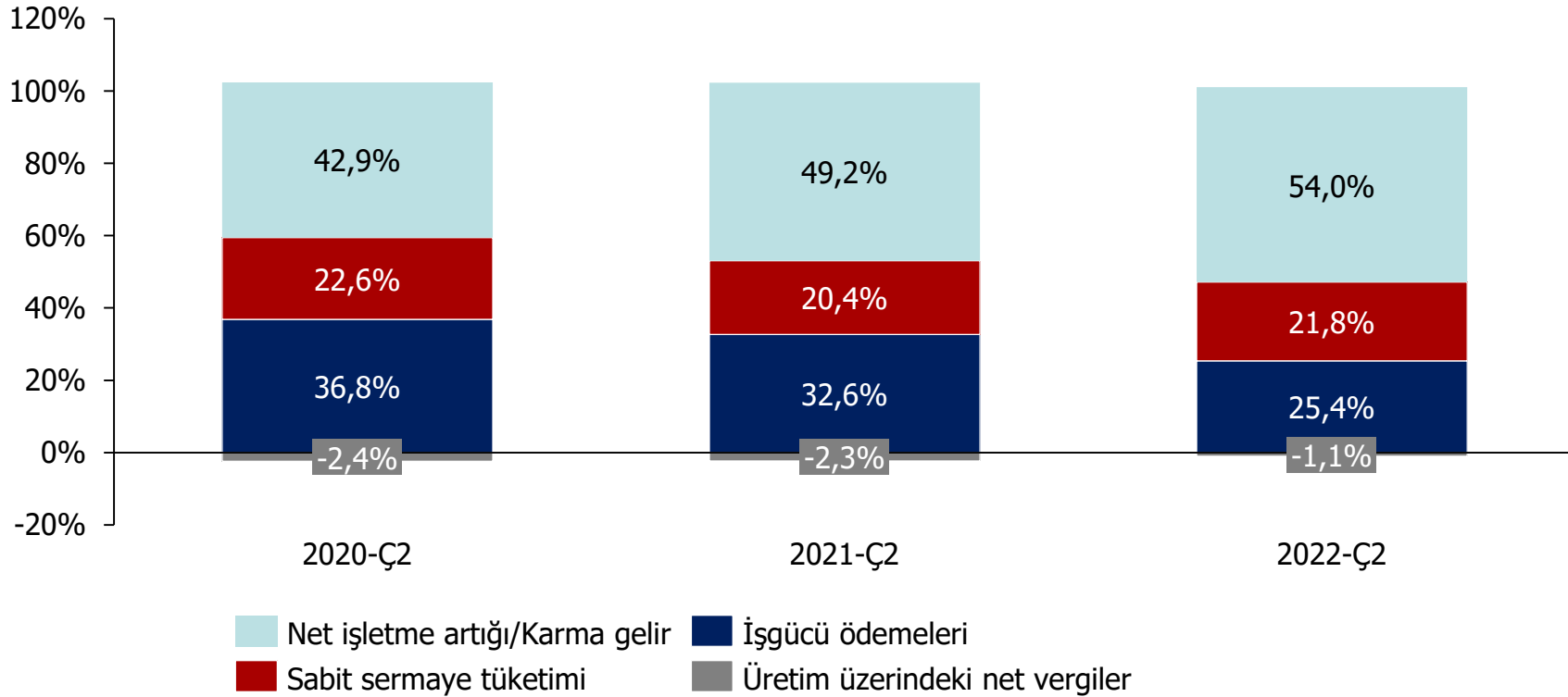
Mevcut üretim seviyesi potansiyelin üzerindedir.
2020 yılının son çeyreğinden itibaren bu eğilim korunmaktadır.

GSYİH ve Potansiyel GSYİH Endeksi (mevsim etkilerinden arındırılmış) 2006 Ç1 - 2022 Ç2 I

İşgücü ödemelerinin katma değerden aldığı pay önemli ölçüde gerilemiştir. İşgücü ödemelerinin payı geçen yılın aynı dönemine göre 7,2 puan gerilerken, net işletme artışı/karma gelirin payı 4,8 puan artmıştır.

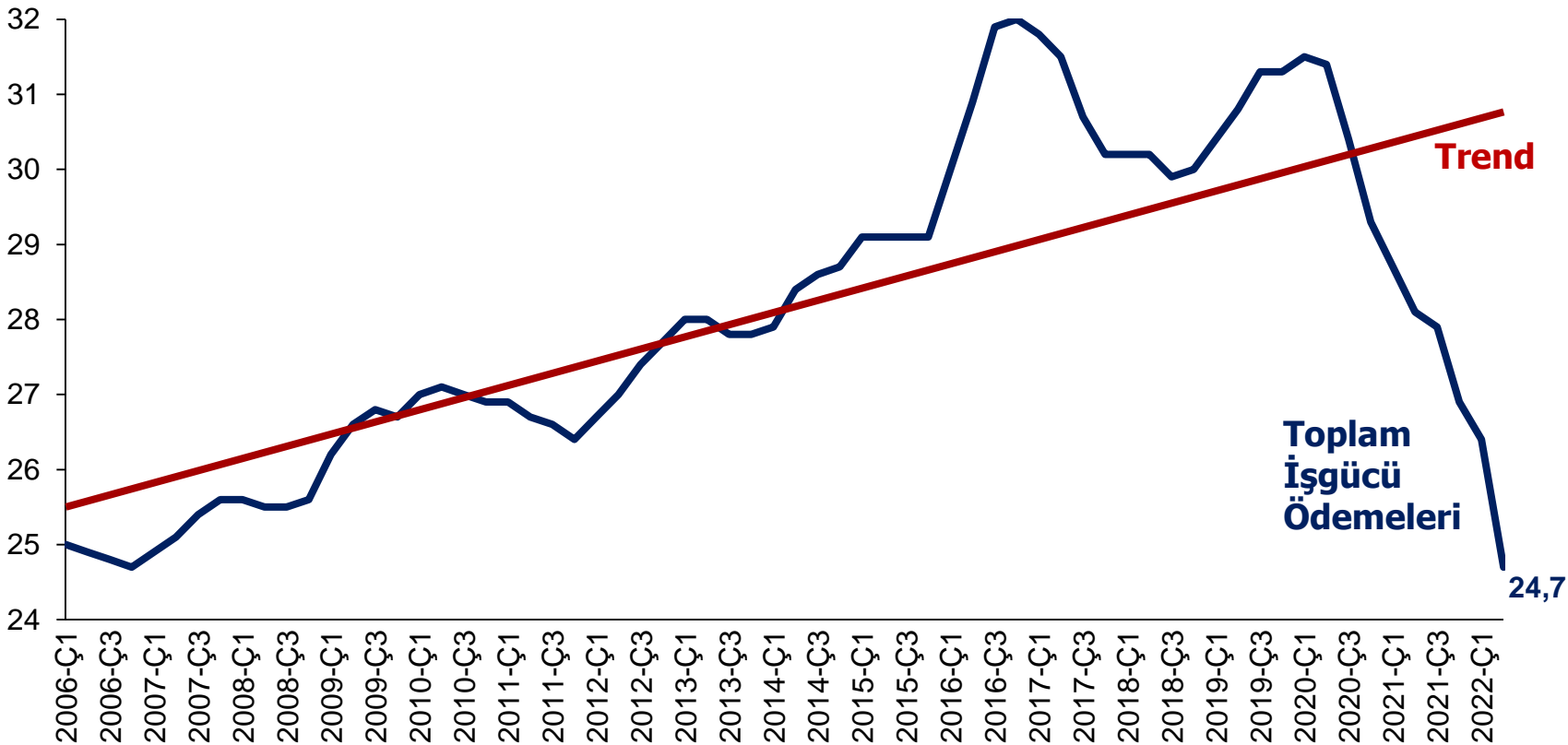
GSYİH gelir yöntemiyle bileşenler (Gayrisafi Katma Değer içindeki pay, %) 2020 Ç1 – 2022 Ç2

İşgücü ödemelerinin GSYİH içindeki payı COVID-19 salgınından bu yana gerilemektedir.

İşgücü ödemelerinin GSYİH içindeki payı 2020 yılının ilk çeyreğinden bu yana 6,8 puan düşmüştür.

Toplam işgücü ödemeleri / GSYİH (yıllıklandırılmış, %)
2006 Ç1– 2022 Ç2

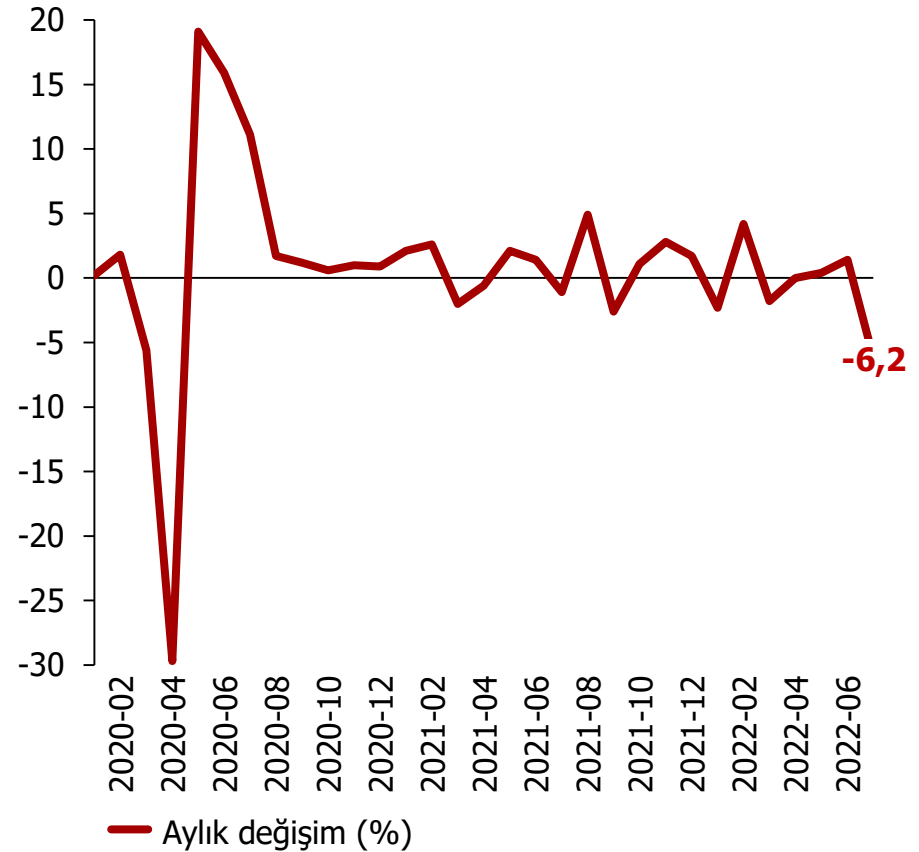
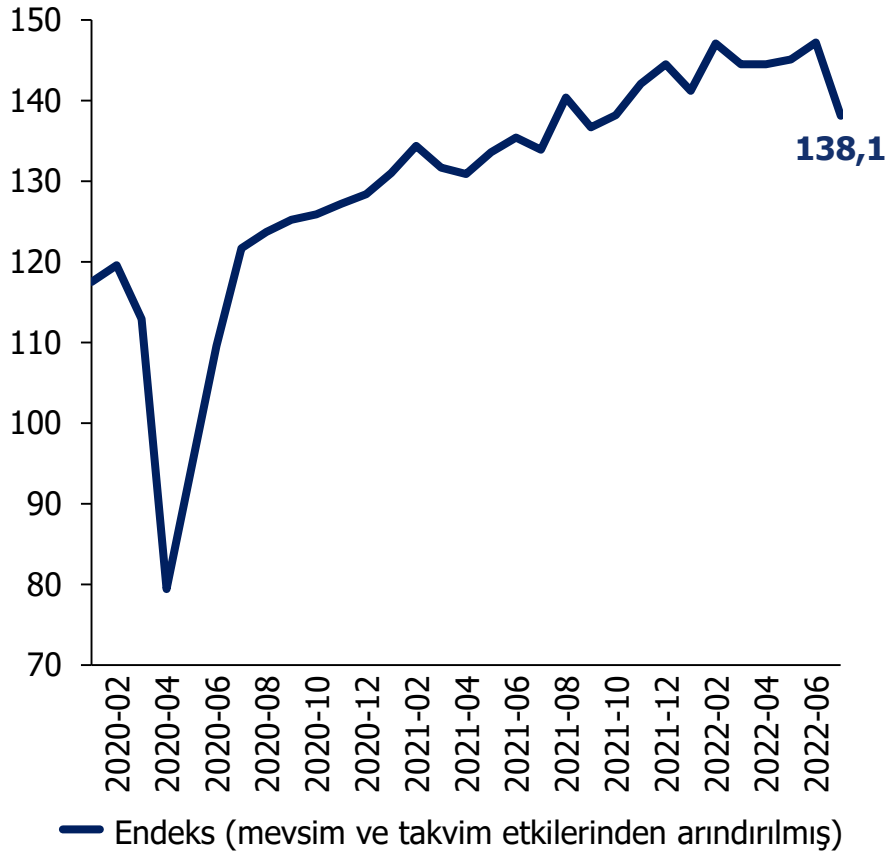

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

Sanayi Üretim Endeksi (SÜE), Temmuz ayında aylık %6,2 düşmüştür; Ekim 2021'den bu yana en düşük seviyededir.

Temmuz ayında bayram tatillerinin birleştirilmesinin yarattığı işgünü kaybının da (köprü günü etkisi) etkili olduğu değerlendirilmektedir.

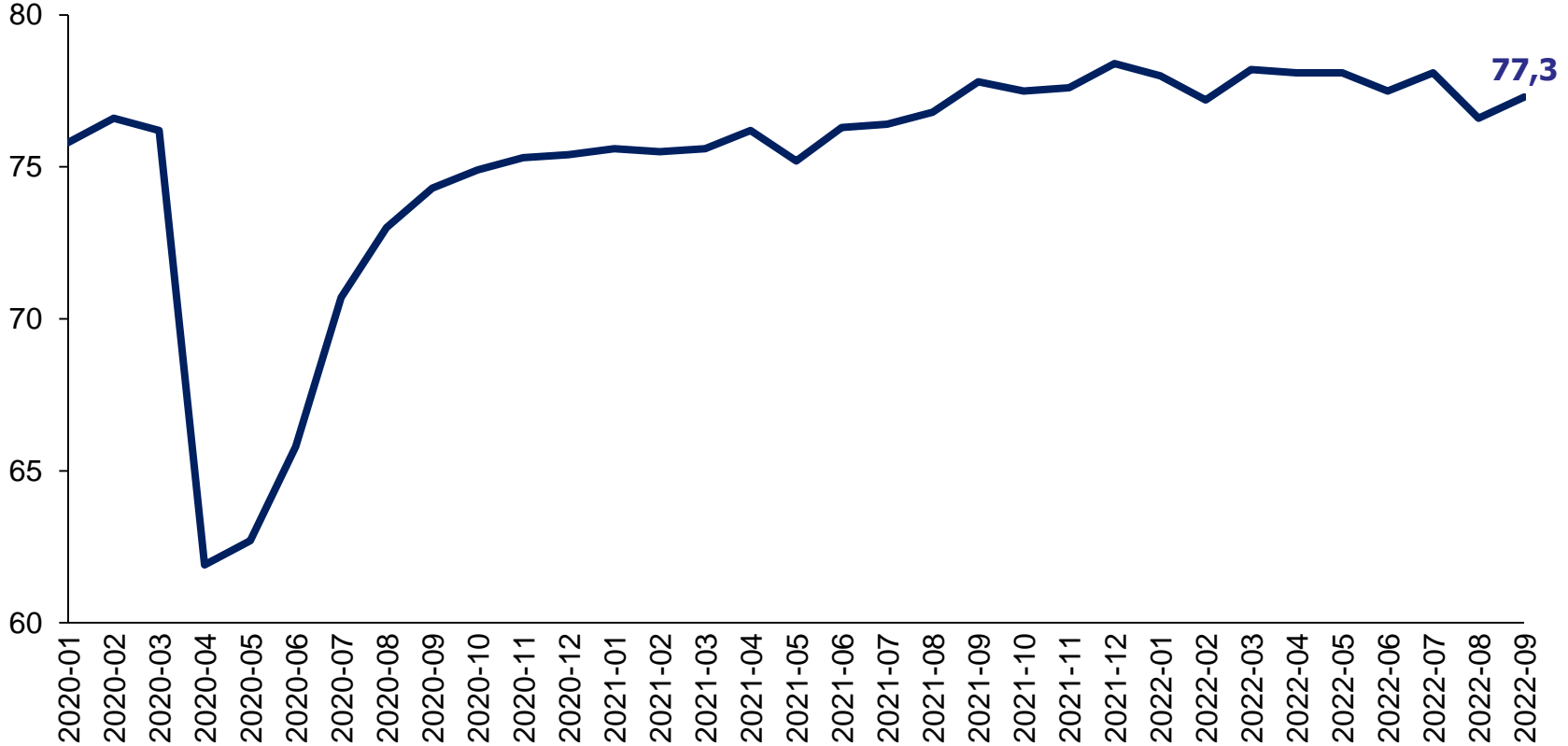
Sanayi Üretim Endeksi (Ocak 2020 – Temmuz 2022)

Üçüncü çeyrekte kapasite kullanım önceki çeyreklerin altındadır.

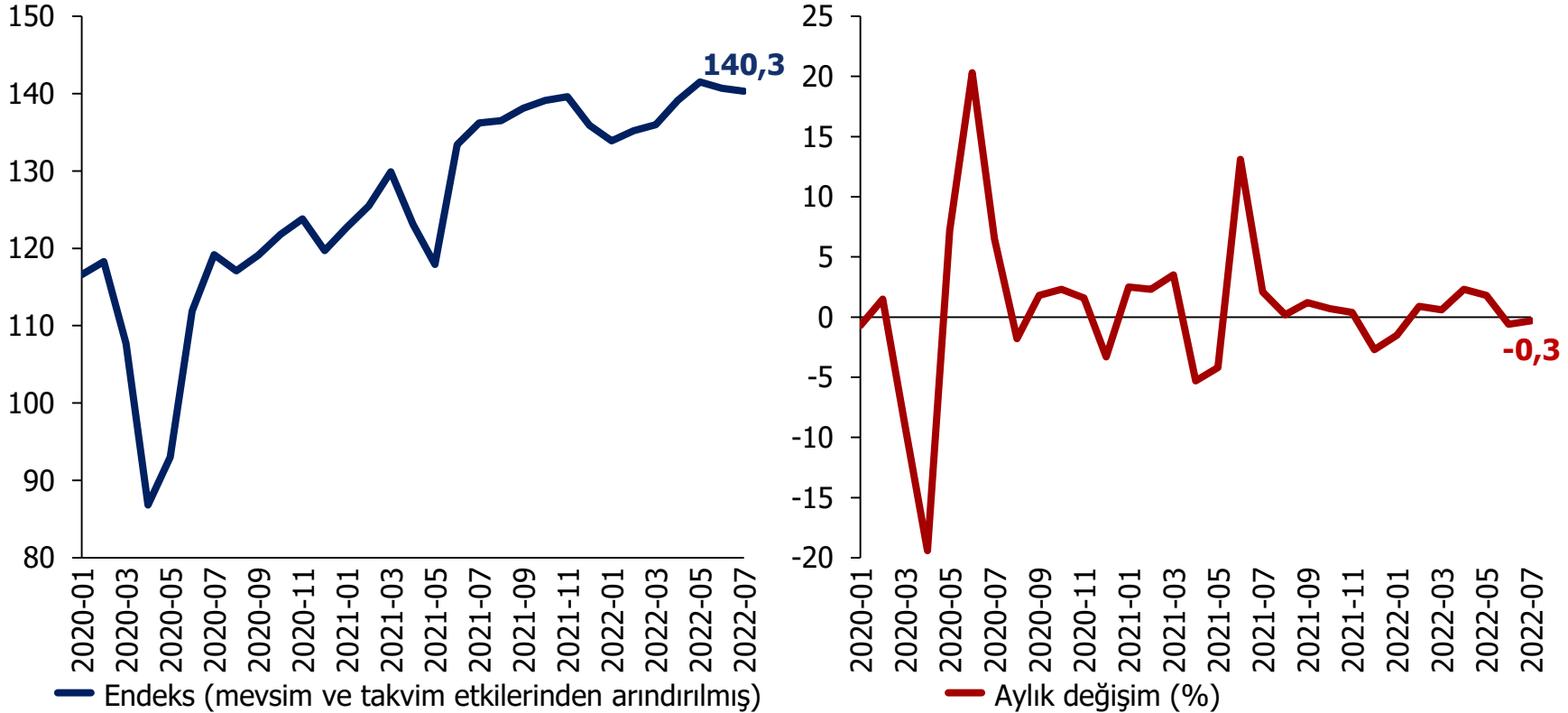
İmalat Sanayinde Kapasite Kullanım Oranı (KKO), Eylül ayında yükselmiştir.

İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (mevsim etkilerinden arındırılmış)
Ocak 2020 – Eylül 2022

İç talep göstergesi perakende satışlar son iki aydır gerilemektedir.
Temmuz ayında Perakende Satış Hacim Endeksi aylık olarak %0,3 düşmüştür.

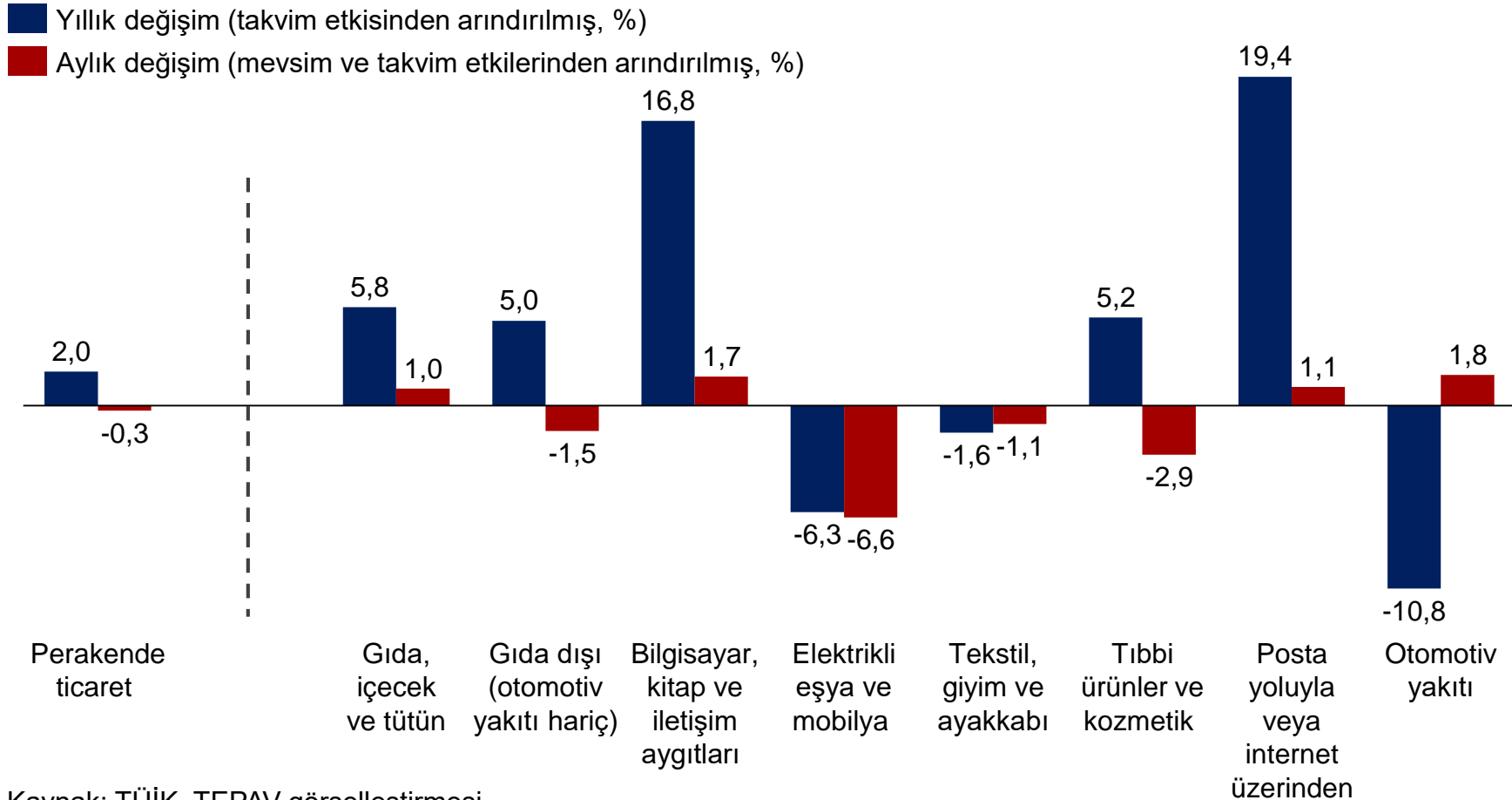
Perakende satış hacmi (Ocak 2020 – Temmuz 2022)

Temmuz ayında satışlardaki en yüksek düşüş elektikli eşya ve mobilya grubundadır.

Tekstil ve giyim ile elektrikli eşya ve mobilya satışları yıllık bazda da gerilemektedir.

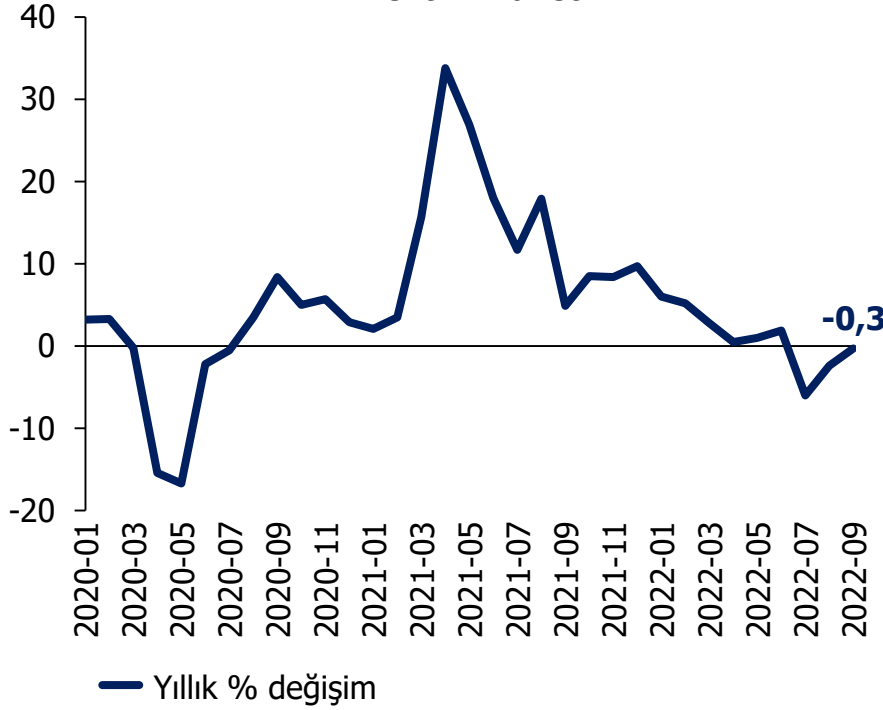
Sektörlere göre perakende satış hacmi (Temmuz 2022)

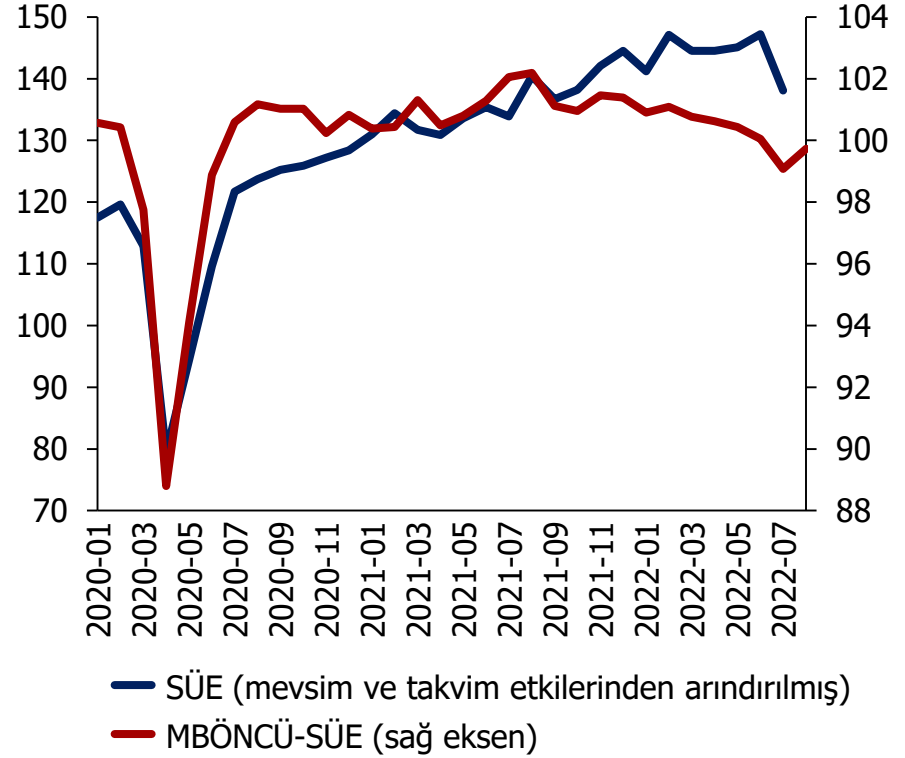
Üçüncü çeyreğe ait diğer öncü göstergeler güçlü büyümeyi desteklememektedir. Elektrik tüketimi son üç aydır gerilemektedir, Bileşik Öncü Göstergeler Endeksi ise 6 ay aradan sonra ilk kez yükselmiştir.

Öncü Göstergeler (Ocak 2020 – Ağustos / Eylül 2022*)

Elektrik Tüketimi

Bileşik Öncü Göstergeler Endeksi (MBÖNCÜ-SÜE)**

Kaynak: TCMB, TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

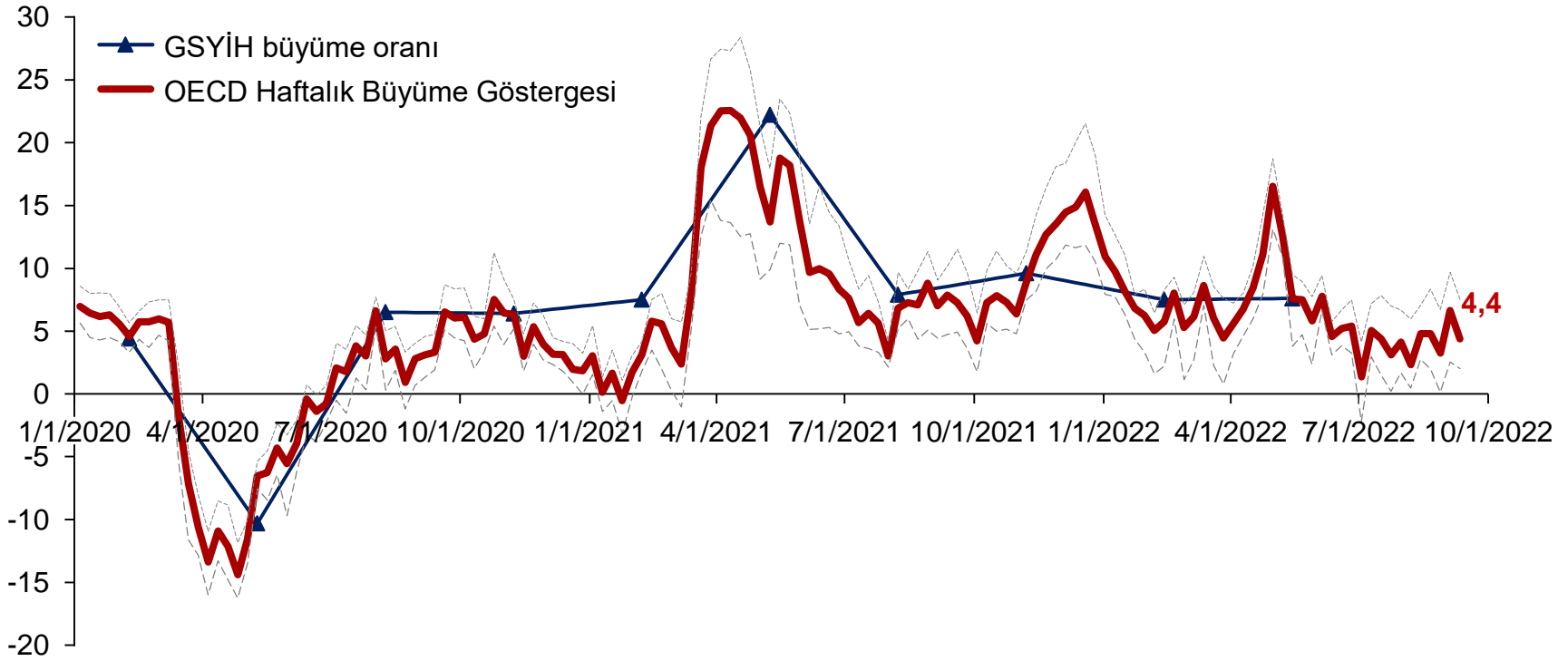
* MBÖNCÜ-SÜE Ağustos ayı, elektrik tüketimi ise 25 Eylül 2022 tarihi itibarıyla.

** MBÖNCÜ-SÜE'yi oluşturan göstergeler: Elektrik üretim miktarı, satış miktarı ile ağırlıklandırılmış hazine ihalesi faiz oranı, ara malları ithalatı, TCMB İktisadi Yönelim Anketi - mamul mal stok miktarı ile ilgili soru, toplam istihdam miktarı ile ilgili soru, iç piyasadan alınan yeni siparişlerin miktarı ile ilgili soru ve ihracat piyasalarından alınan yeni sipariş miktarı ile ilgili soru

Yüksek frekanslı verilere dayalı gösterge de üçüncü çeyrek genelinde yılın en düşük değerlerini almıştır.

OECD Haftalık Büyüme Göstergesi, 11-17 Eylül haftasında %4,4 olarak hesaplanmıştır.

OECD Haftalık Büyüme Göstergesi* (OECD Weekly Tracker, %) 5 Ocak 2020 – 17 Eylül 2022

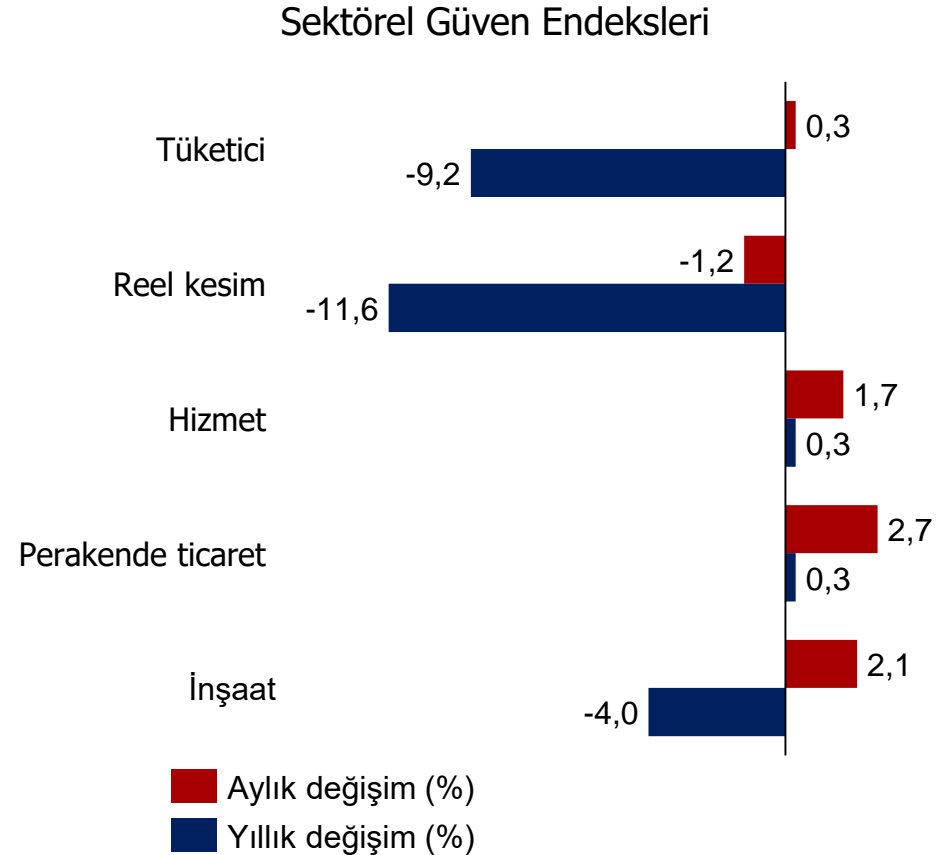
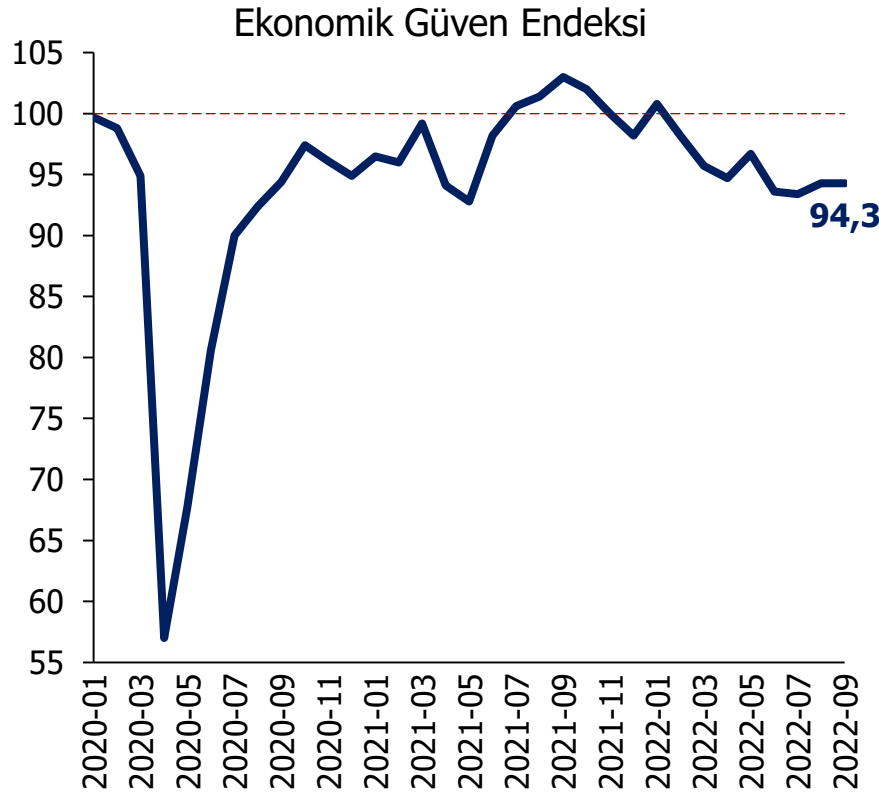
Kaynak: OECD, TEPAV görselleştirmesi

* OECD Haftalık Büyüme Göstergesi, makine öğrenmesi ve Google eğilim verilerini kullanarak ekonomik faaliyetin gerçek zamanlı, yüksek frekanslı ölçümüdür. Tüketim, işgücü piyasaları, konut, ticaret, endüstriyel faaliyetler ve ekonomik belirsizlikle ilgili arama davranışı hakkındaki bilgileri derlemektedir. OECD ve G20 ülkelerini kapsayan 46 ülke için üretilmekte ve yayınlanmaktadır. Alt ve üst bantlar yüzde 95 güven aralığını temsil etmektedir.

Ekonomik Güven Endeksi üçüncü çeyrekte diğer çeyreklerin altında değer almıştır.

Reel Sektör Güven Endeksi son sekiz aydır gerilemektedir.

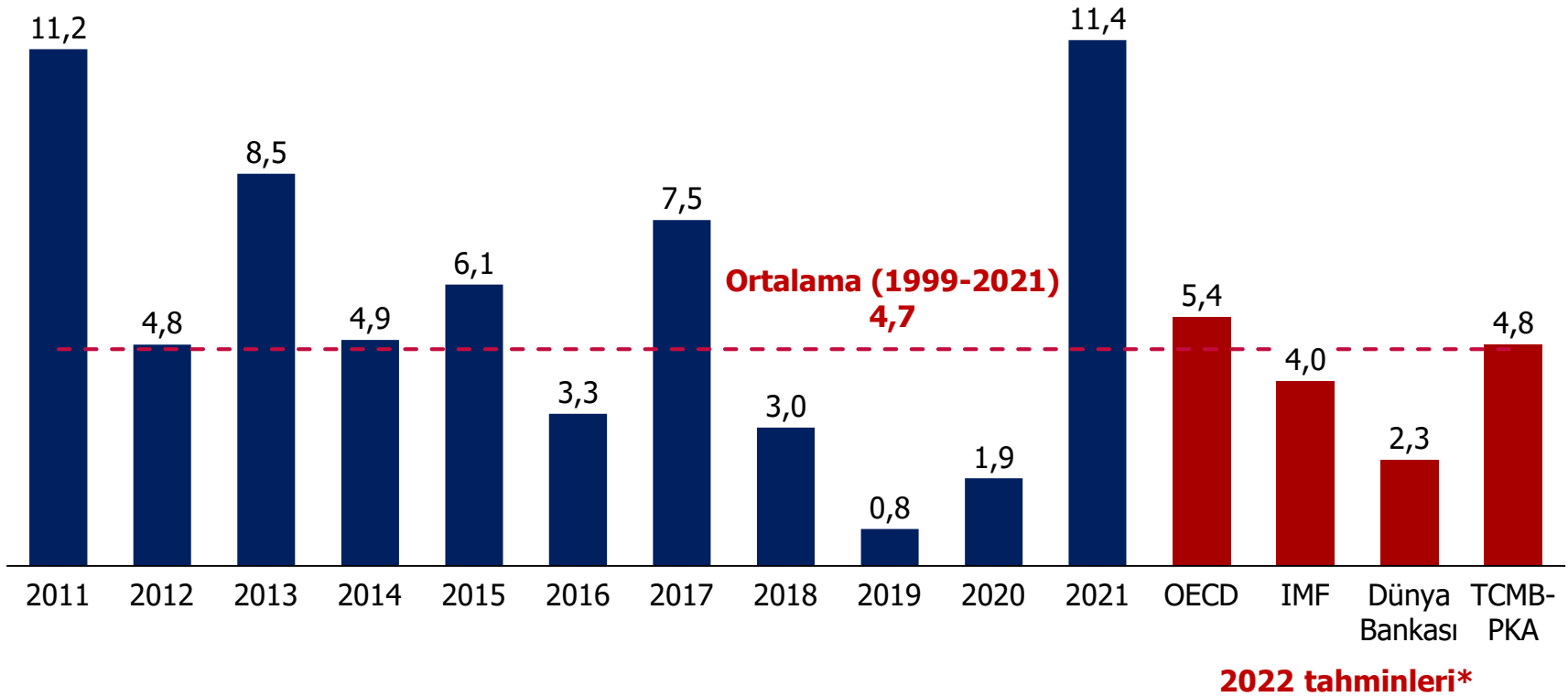
Ekonomik Güven Endeksi (mevsim etkisinden arındırılmış) Ocak 2020 – Eylül 2022

Eylül ayında yıl sonu büyüme tahminleri yukarı yönlü güncellenmiştir.

OECD tahmini 1,7 puan artarak yüzde 5,4'e, TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi beklentisi ise 1,1 puan artarak yüzde 4,8'e yükselmiştir.

GSYİH büyüme oranları (%) 2011 – 2022

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

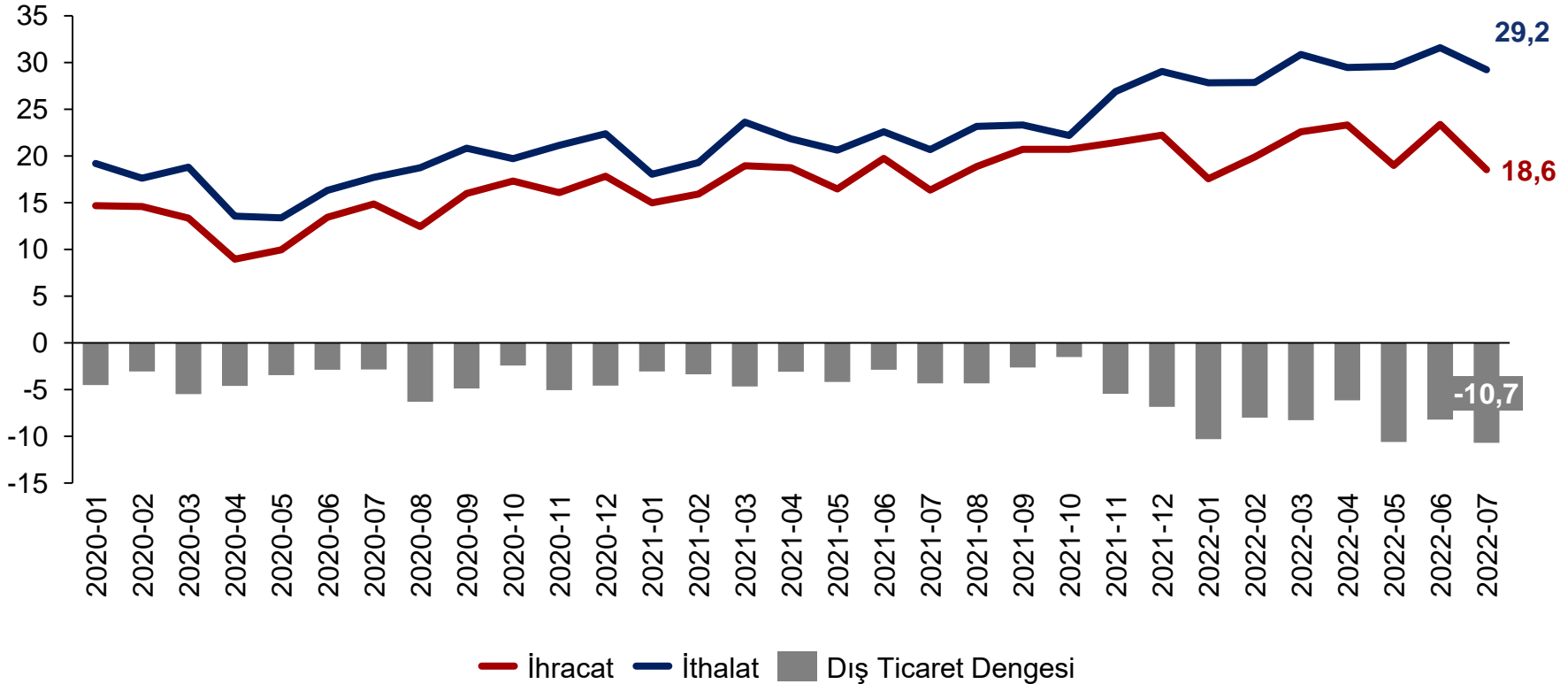
* IMF - Temmuz 2022 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu (Güncelleme), OECD - Eylül 2022 Ekonomik Görünüm (Ara Rapor), Dünya Bankası - Haziran 2022 Küresel Ekonomik Beklentiler Raporu ve TCMB - Eylül 2022 Piyasa Katılımcılar Anketi (PKA) verileridir.

Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi

- Dış ticaret
 - İhracat ve ithalat
 - Karşılama oranı
 - Turizm
- Cari denge ve finansmanı
 - Cari işlemler dengesi
 - Cari işlemler dengesi ve finansman kalemleri
- Merkez Bankası rezervleri

Temmuz ayında ihracatın yıllık artışı %13,4 iken ithalat %41,4 artmıştır.
Dış ticaret açığı ise %147 oranında artarak 10,7 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

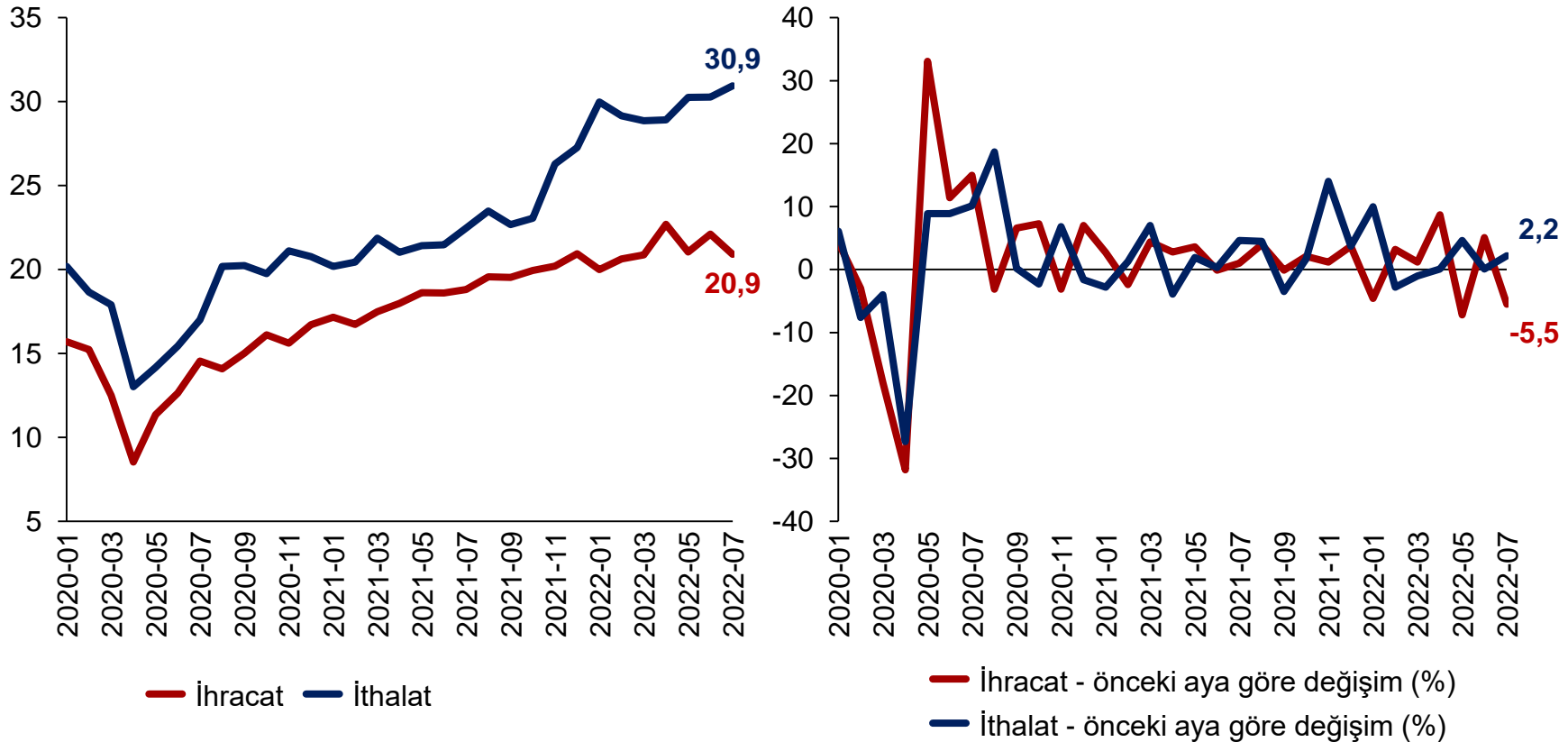
İhracat, ithalat ve dış ticaret dengesi (milyar dolar) Ocak 2020 – Temmuz 2022

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış veriler ihracatta ivme kaybına işaret etmektedir .

Temmuz ayında ihracat bir önceki aya göre %5,5 azalırken, ithalat %2,2 artmıştır.

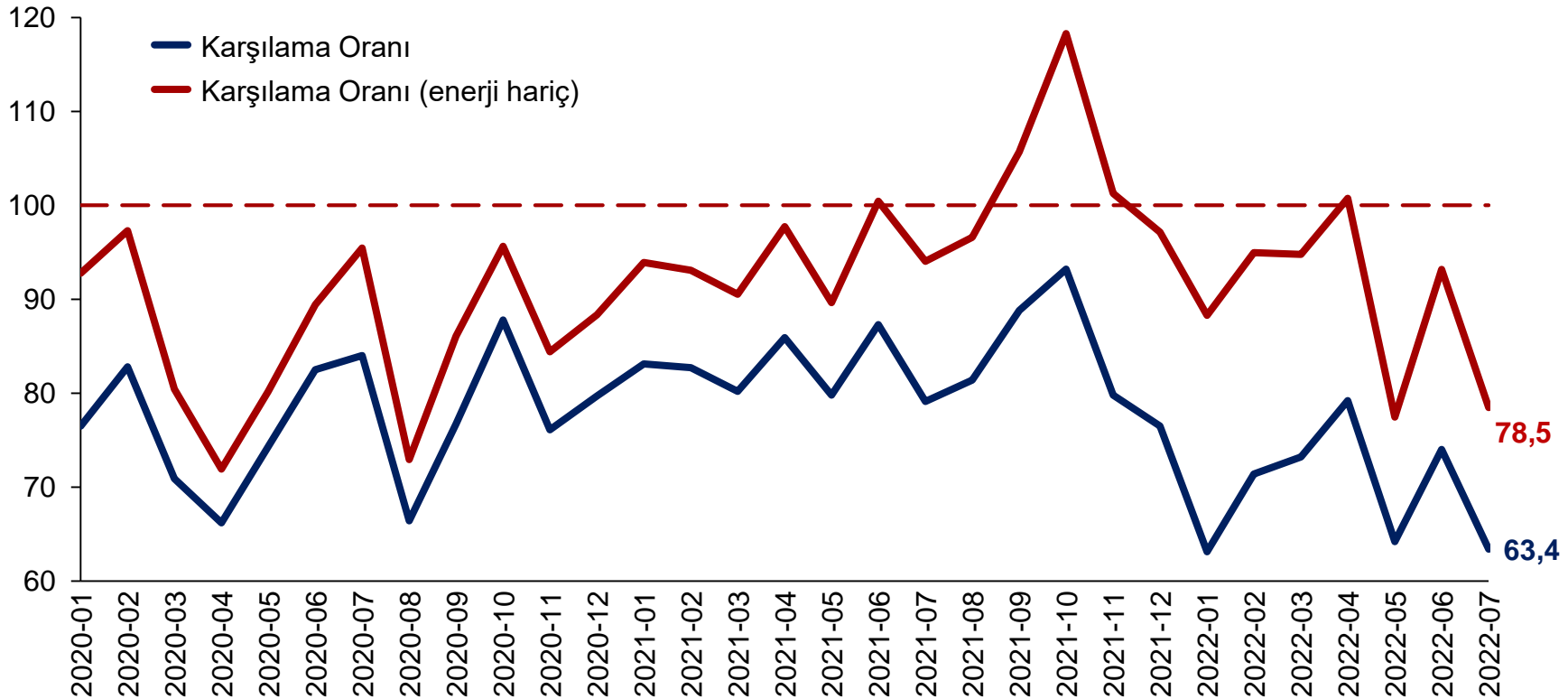
Ihracat ve ithalat (mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış, milyar dolar ve %)
Ocak 2020 – Temmuz 2022

İhracatın ithalatı karşılama oranı Temmuz ayında geçen yılın aynı ayına göre 15,6 puan düşmüş ve %63,4 olarak gerçekleşmiştir.

Enerji hariç kalemlerde de karşılama oranı tarihi düşük seviyelerdedir.

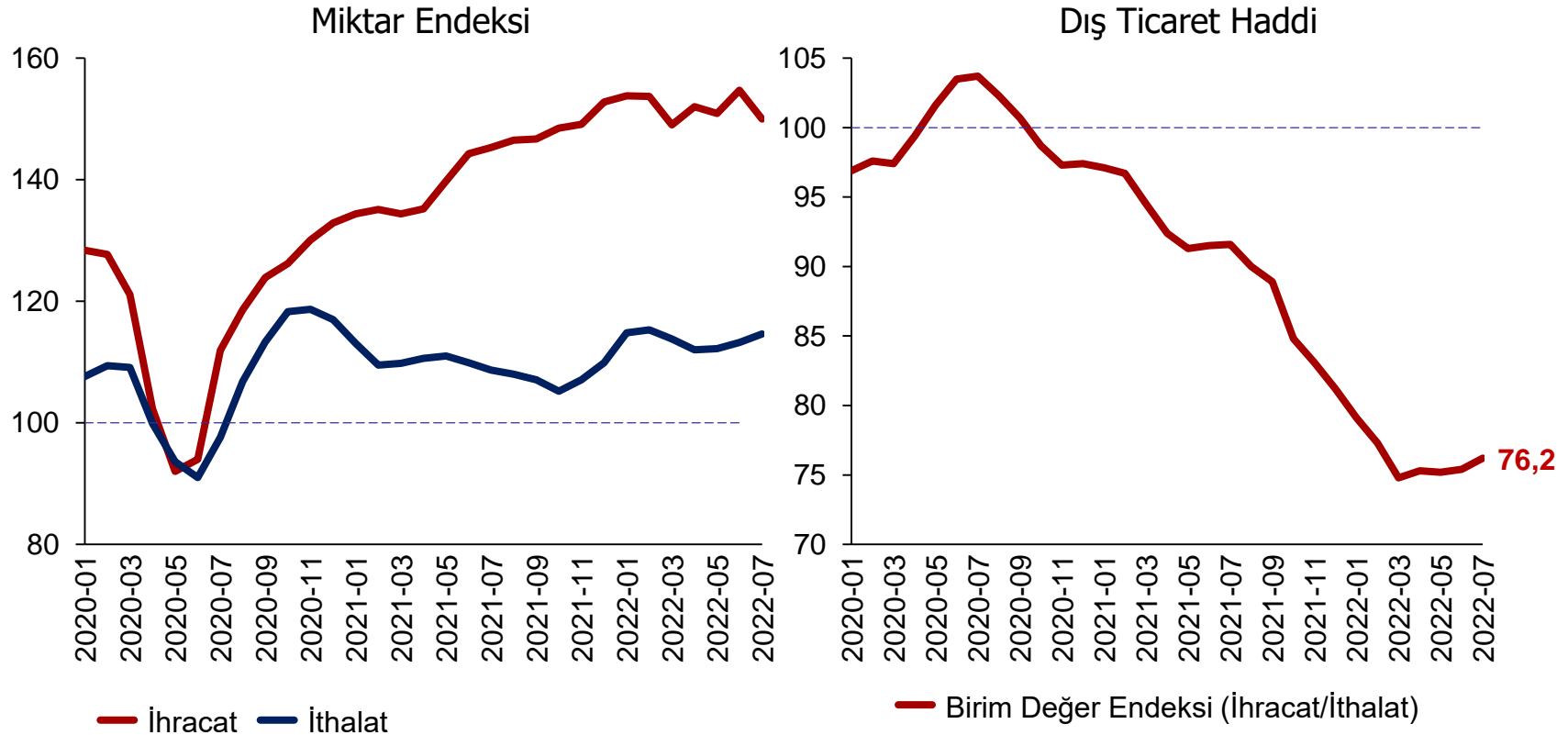
İhracatın ithalatı karşılama oranı (%) Ocak 2020 – Temmuz 2022

İhracat miktar olarak hız keserken, dış ticaret hadleri tarihi düşük seviyelerdedir.

Temmuz ayında miktar endeksi ihracatta düşüş eğilimindeyken, ithalatta yukarı yönlüdür.

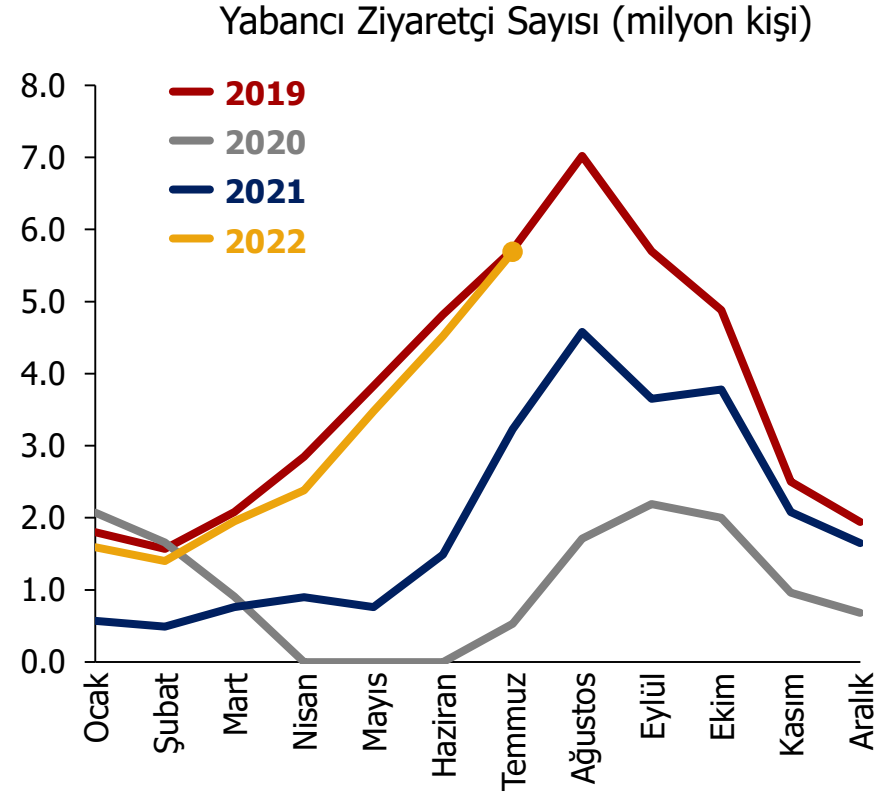
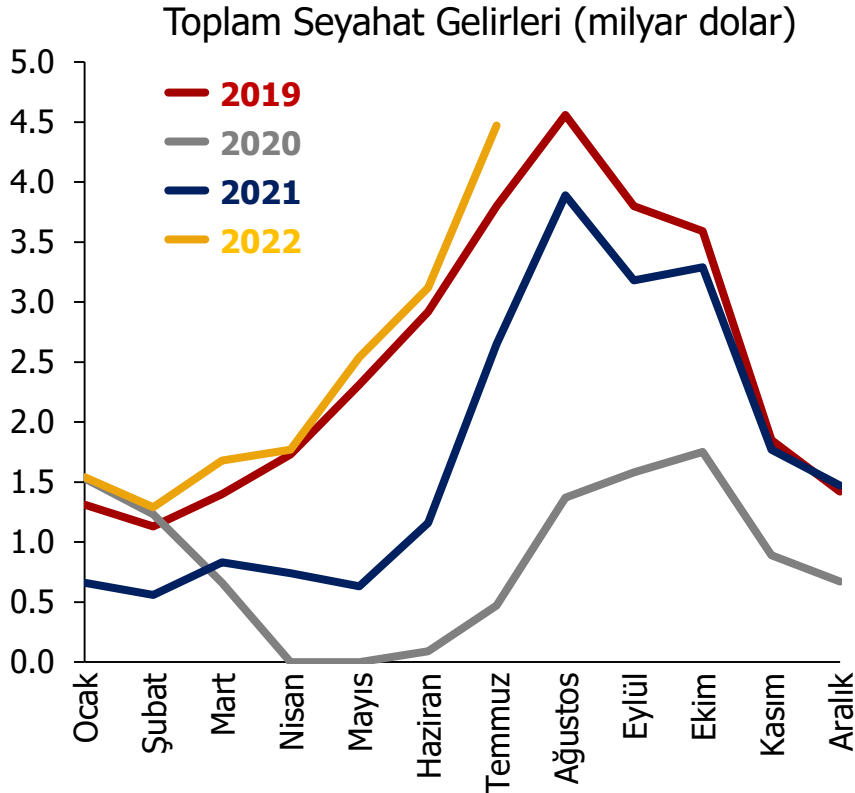
Dış ticaret endeksleri (mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış, 3 aylık hareketli ortalama)
Ocak 2020 – Temmuz 2022

2022 yılında turizm gelirleri pandemi öncesi seviyelerin üzerindedir.

Ocak-Temmuz döneminde yabancı ziyaretçi sayısı 21 milyonu aşmış ancak, 2019 düzeyinin altında kalmıştır.

Turizm geliri ve ziyaretçi sayısı* (Ocak 2019 – Temmuz 2022)

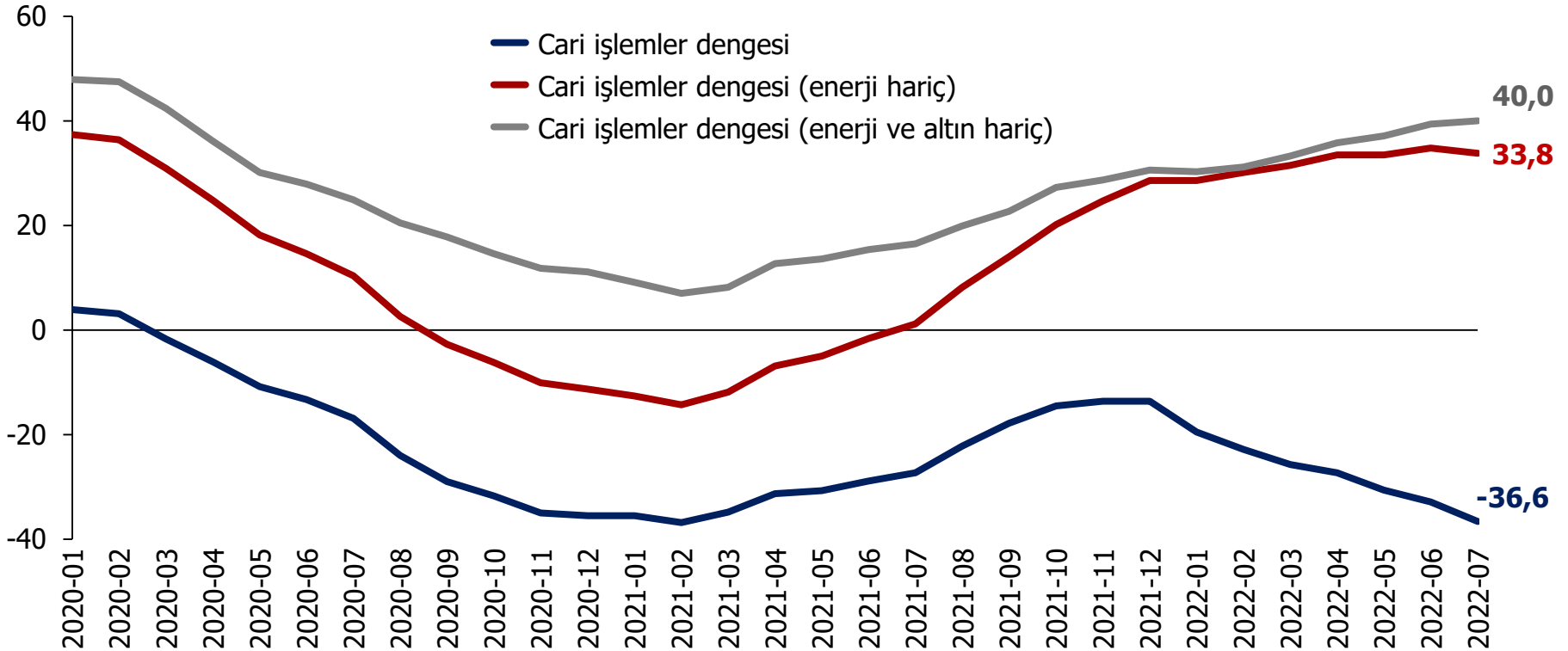
Kaynak: TCMB, TEPAV hesaplamaları ve görselleştirmesi

* 2020 yılı Nisan-Haziran döneminde salgının kontrolüne yönelik seyahat kısıtlamaları nedeniyle turist girişi olmamıştır.

Cari işlemler açığı artmaktadır; Temmuz ayı itibarıyla 36,6 milyar dolara yükselmiştir.

Enerji ve altın dışı tanımlı çekirdek göstergeler cari fazla vermekte olup değişimleri sınırlıdır.

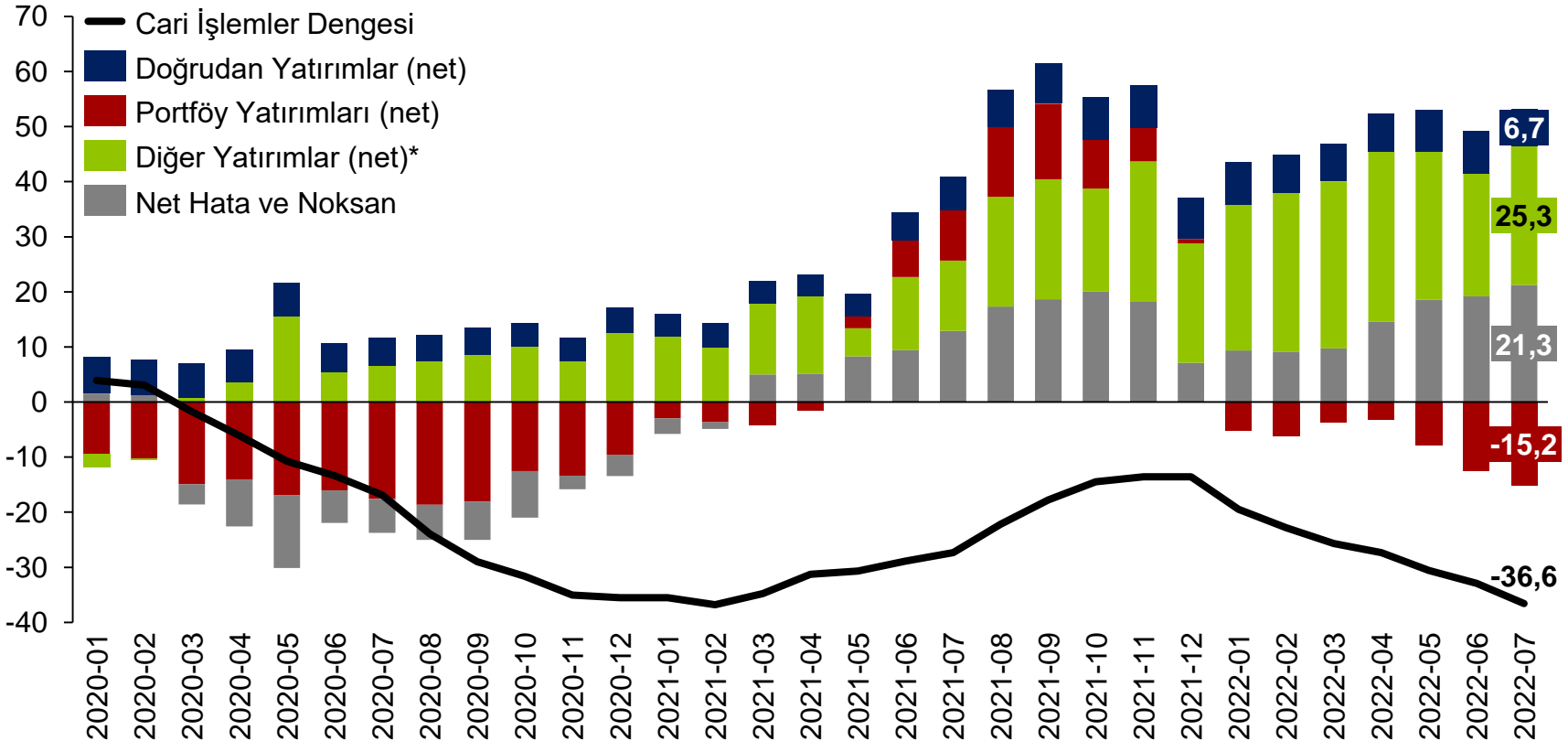
Cari işlemler dengesi (12 aylık birikimli, milyar dolar) Ocak 2020 – Temmuz 2022

Temmuz ayında kaynağı henüz tespit edilemeyen sermaye girişleri (Net Hata ve Noksan) cari açığın %58,2'sine ulaşmıştır.

Portföy yatırımları kaynaklı sermaye çıkışları ise hızlanmıştır.

Cari işlemler dengesi ve finansman kalemleri (12 aylık birikimli, milyar dolar)
Ocak 2020 - Temmuz 2022

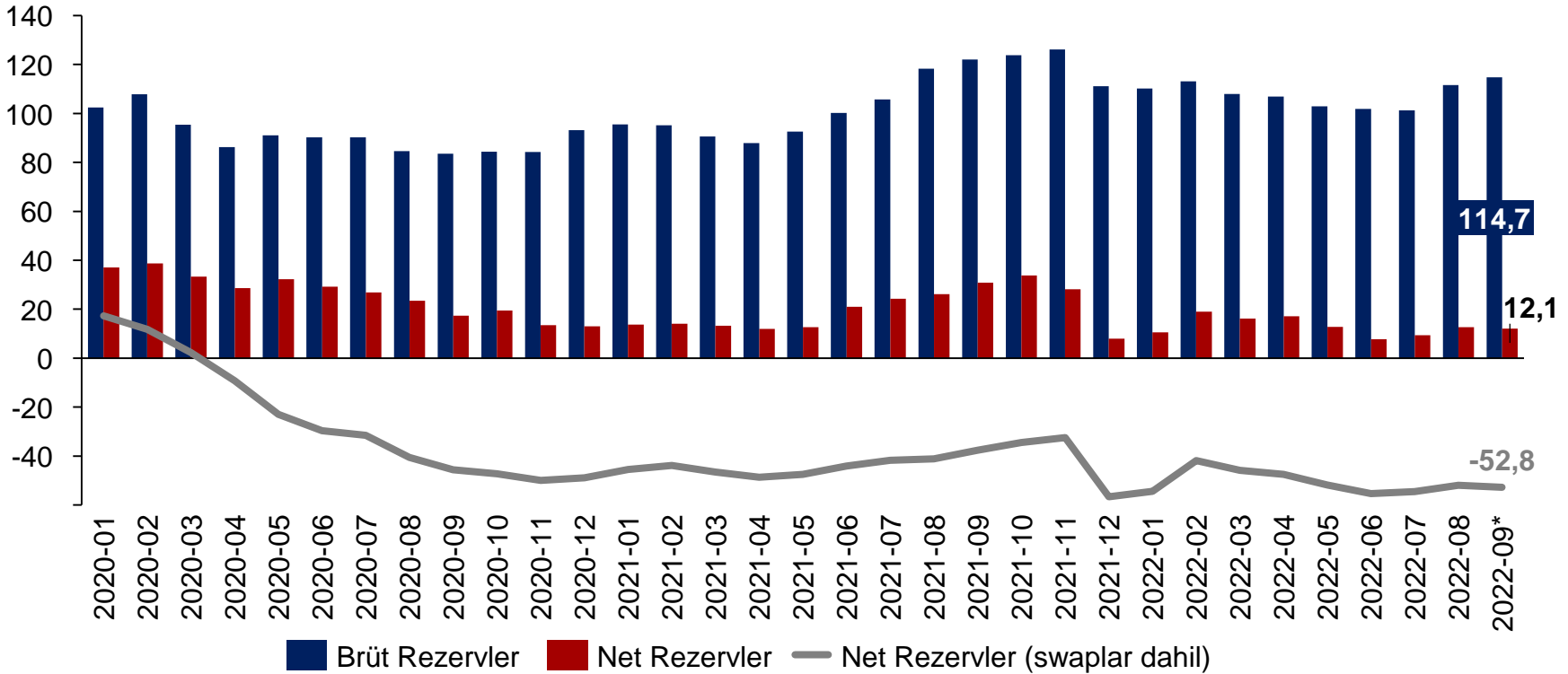
Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi

* Diğer yatırımlar, doğrudan yatırım, portföy yatırımları ya da rezerv varlık dışında kalan tüm finansal işlemleri içermektedir. Efektif mevduatlar, krediler ve ticari krediler ana kalemlerdir.

Eylül ayında Merkez Bankası brüt rezervleri artarken, net rezervler gerilemektedir.

Eylül ayının ilk yarısında brüt rezervler 3,1 milyar dolar artarken, net rezervler 0,6 milyar dolar, swaplar dahil net rezervler ise 0,8 milyar dolar gerilemiştir.

Merkez Bankası rezervleri (milyar dolar) Ocak 2020 – Eylül 2022*

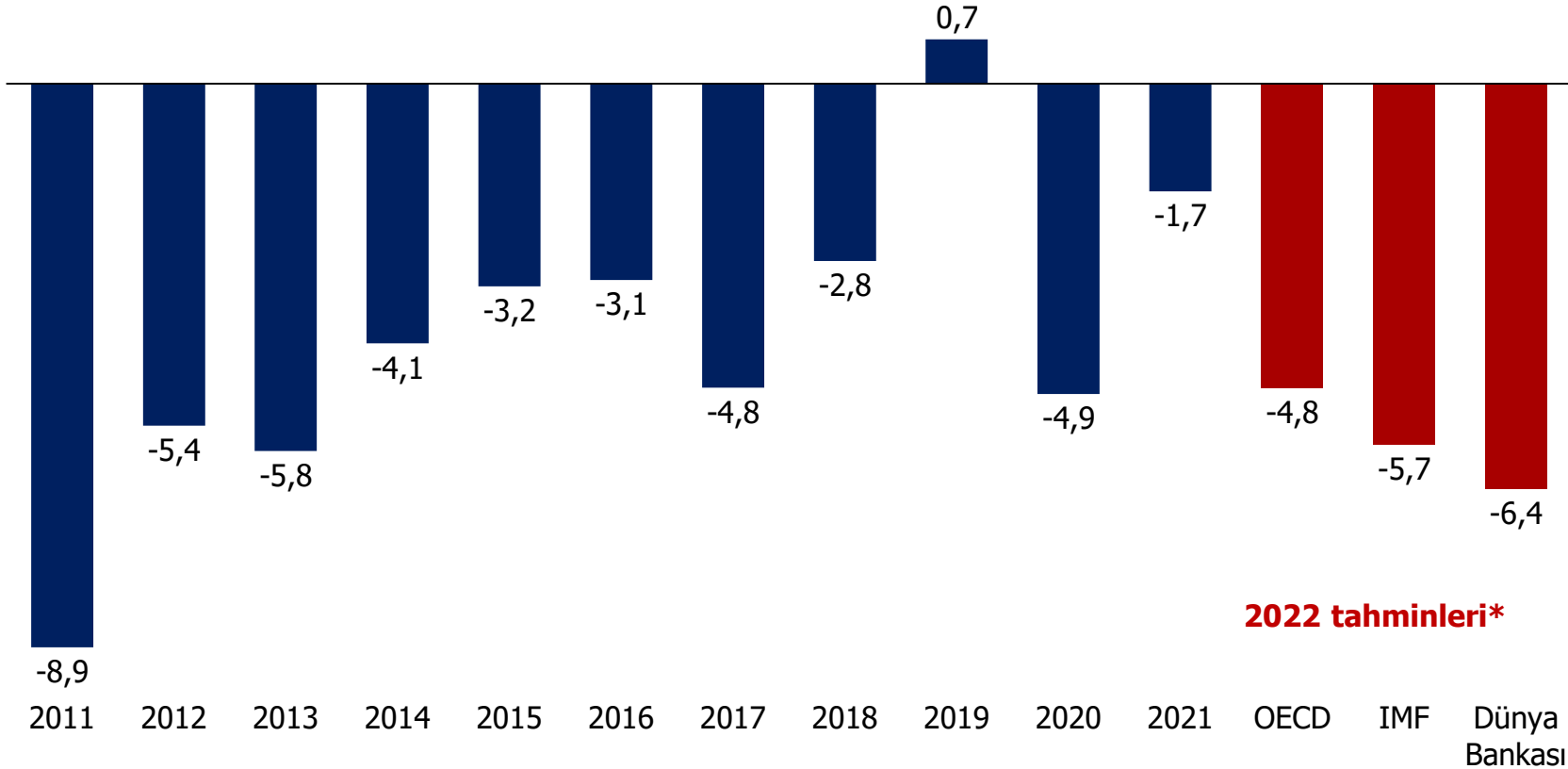

Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi

* 16 Eylül 2022 tarihi itibarıyla.

2022 yılında cari işlemler açığının önemli ölçüde artacağı tahmin edilmektedir.
Uluslararası kuruluşların cari açık /GSYİH tahminleri %4,8 - 6,4 aralığındadır.

Cari işlemler dengesi / GSYİH (%) 2011 - 2022

Kaynak: TÜİK, TCMB, TEPAV görselleştirmesi

* IMF- Nisan 2022 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu, OECD - Haziran 2022 tahminleri, Dünya Bankası - Nisan 2022 Avrupa ve Orta Asya Ekonomik Güncelleme Bahar verileridir.

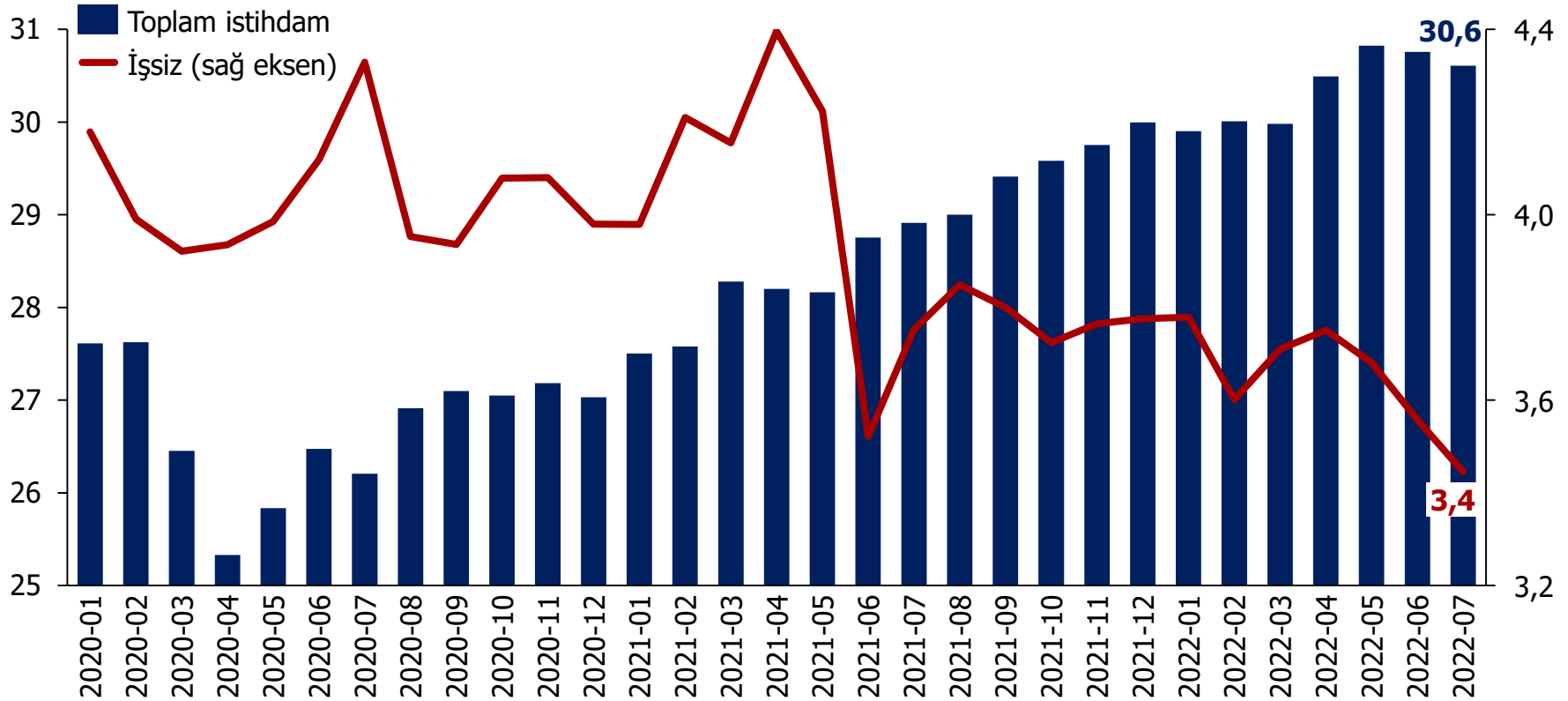
İstihdam ve İşsizlik

- Toplam istihdam ve işsiz sayıları
- İşgücüne katılım ve işsizlik oranları
- Kadın ve genç işsizlik oranları
- Geniş tanımlı işsizlik oranları
 - Zamana bağlı eksik istihdam ve işsizlerin bütünleşik oranı
 - İşsiz ve potansiyel işgücünün bütünleşik oranı
 - Atıl işgücü oranı

İstihdam gerilerken, işsiz sayısı da azalmaktadır.

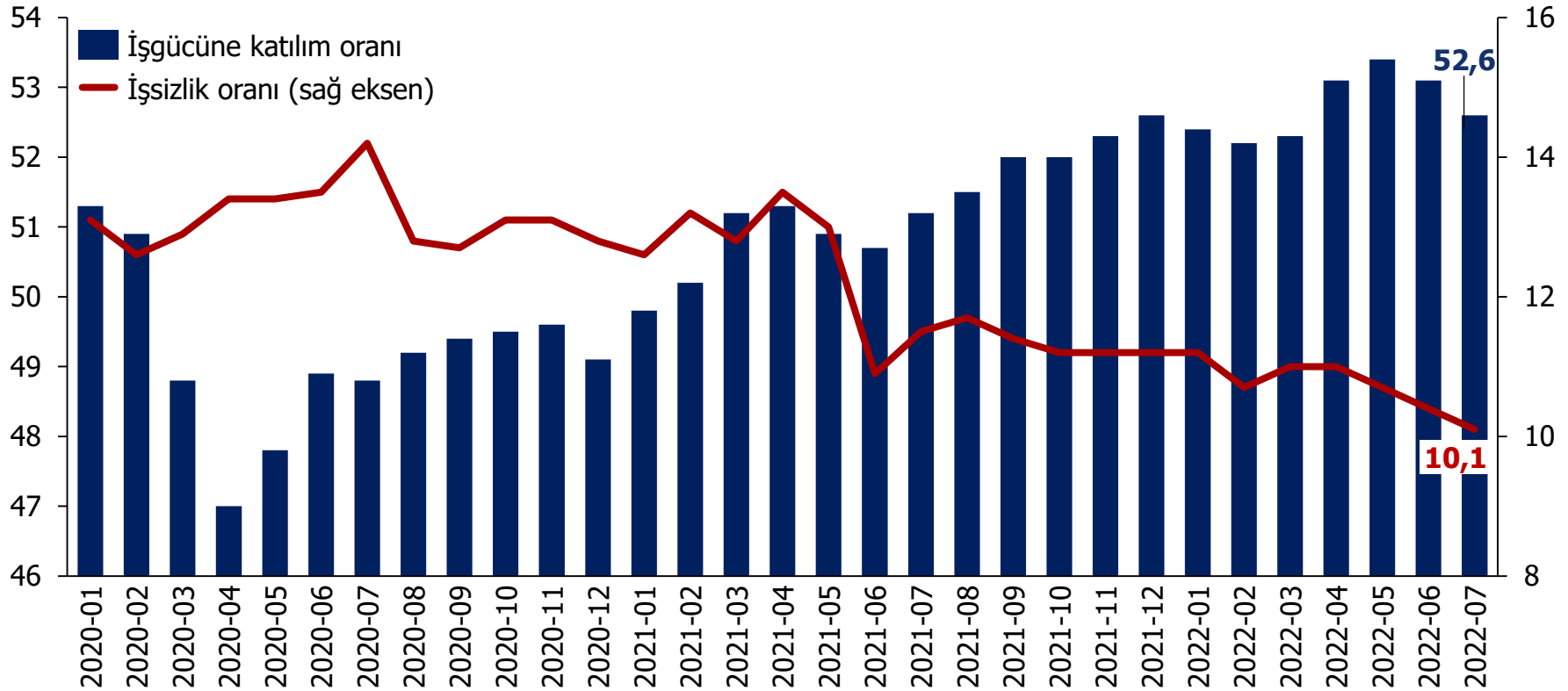
İstihdam bir önceki aya göre 148 bin, işsiz sayısı ise 113 bin azalmıştır.

Toplam istihdam ve işsiz (mevsim etkisinden arındırılmış, milyon kişi) Ocak 2020 – Temmuz 2022

Temmuz ayında işsizlik oranı 0,3 puan gerileyerek %10,1 olmuştur.
İşgücüne katılım oranı ise 0,5 puan düşmüş ve %52,6 düzeyinde gerçekleşmiştir.

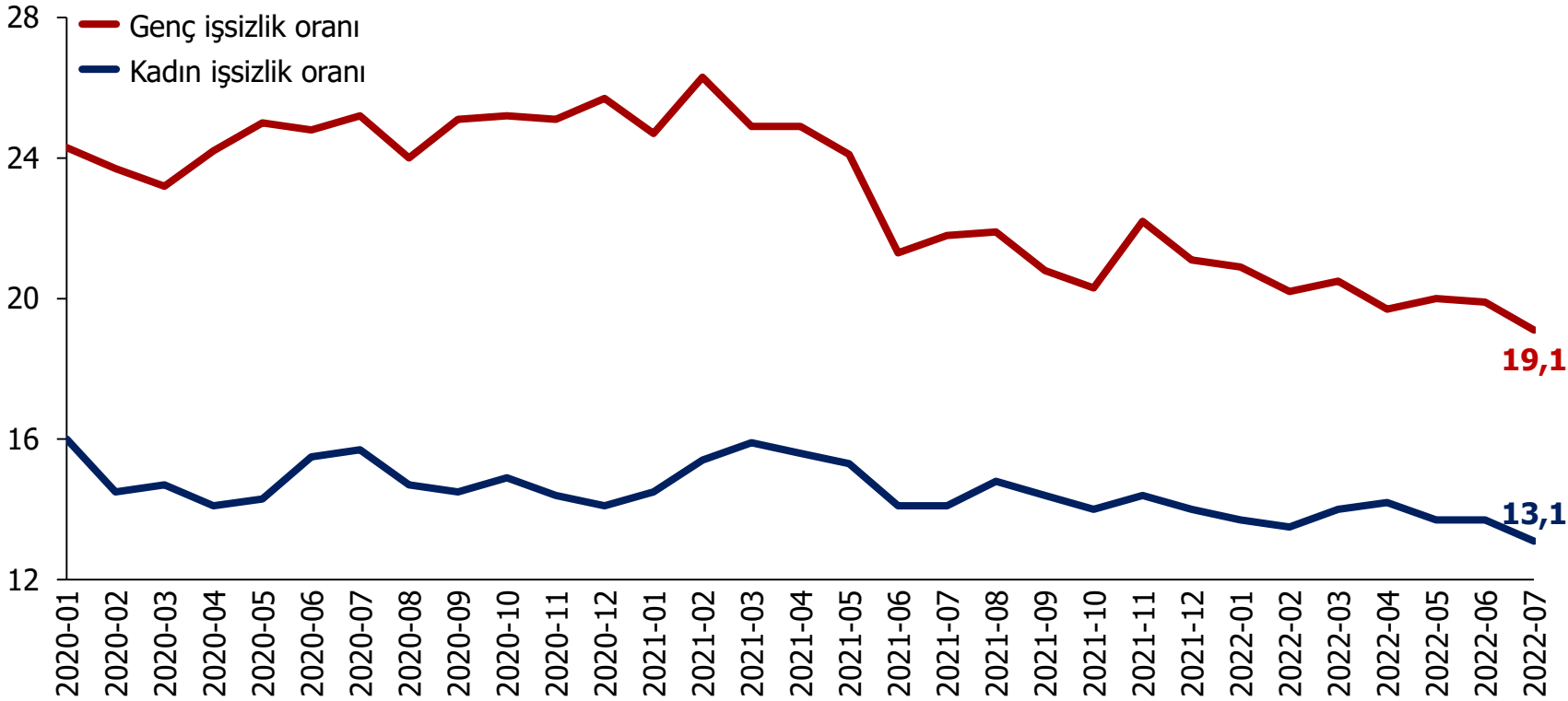
İşsizlik ve işgücüne katılım oranı (mevsim etkisinden arındırılmış, %) Ocak 2020 – Temmuz 2022

Kadın ve genç işsizlik oranları da gerilemiştir.

Temmuz ayında işsizlik oranları kadınlarda 0,6 puan, gençlerde ise 0,8 puan azalmıştır.

Genç* ve kadın işsizlik oranları (mevsim etkisinden arındırılmış, %) Ocak 2020 – Temmuz 2022

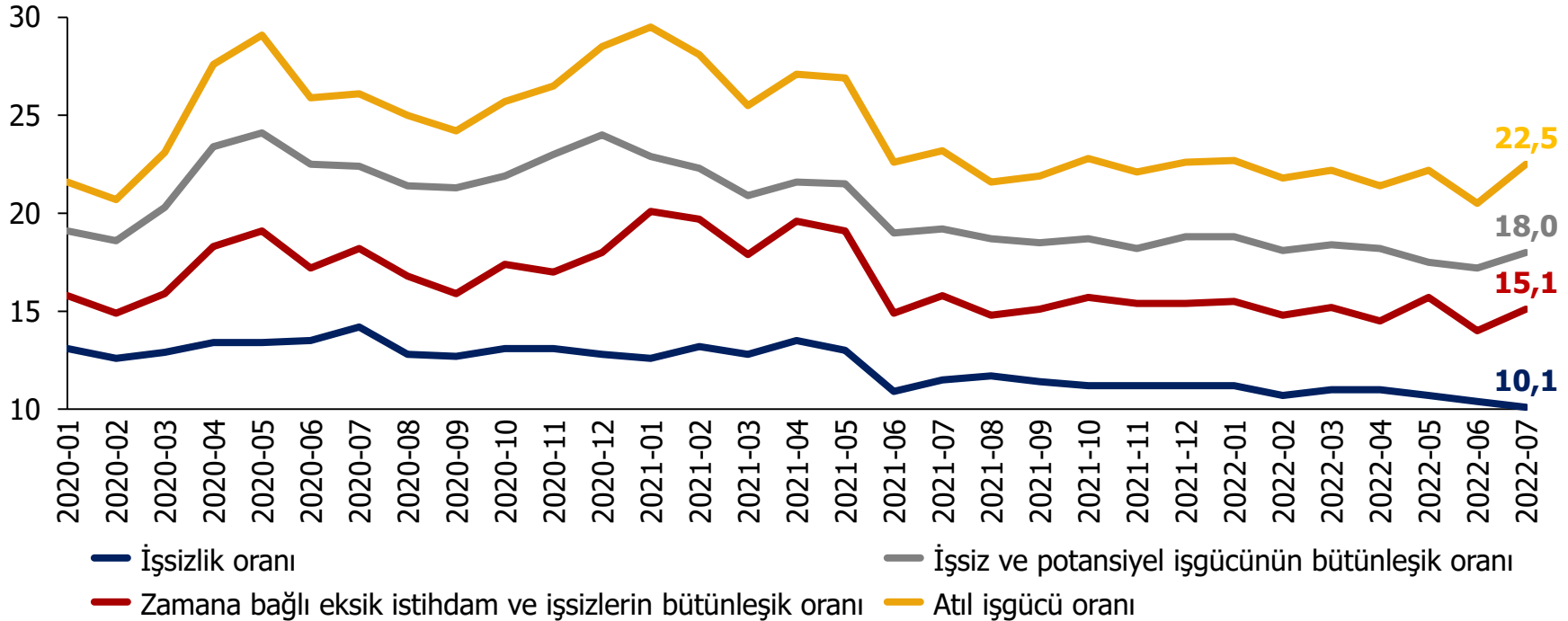

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

*15-24 yaş grubunu kapsamaktadır.

Ancak, geniş tanımlı işsizlik göstergelerinin tümü yükselmiştir.
Atıl işgücü oranı bir önceki aya göre 2 puan artarak %22,5 düzeyine çıkmıştır.

İşgücüne ilişkin tamamlayıcı göstergeler* (mevsim etkisinden arındırılmış, %)
Ocak 2020 – Temmuz 2022

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

* Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde fiili olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu takdirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Potansiyel işgücü: Referans haftasında ne istihdamda ne de işsiz olan çalışma çağındaki kişilerden; iş arayan fakat kısa süre içerisinde işbaşı yapabilecek durumda olmayanlarla, iş aramadığı halde çalışma isteği olan ve kısa süre içerisinde işbaşı yapabilecek durumda olan kişilerdir.

Atıl işgücü: Zamana bağlı eksik istihdam, işsiz ve potansiyel işgücünün toplamıdır.

Kamu Maliyesi

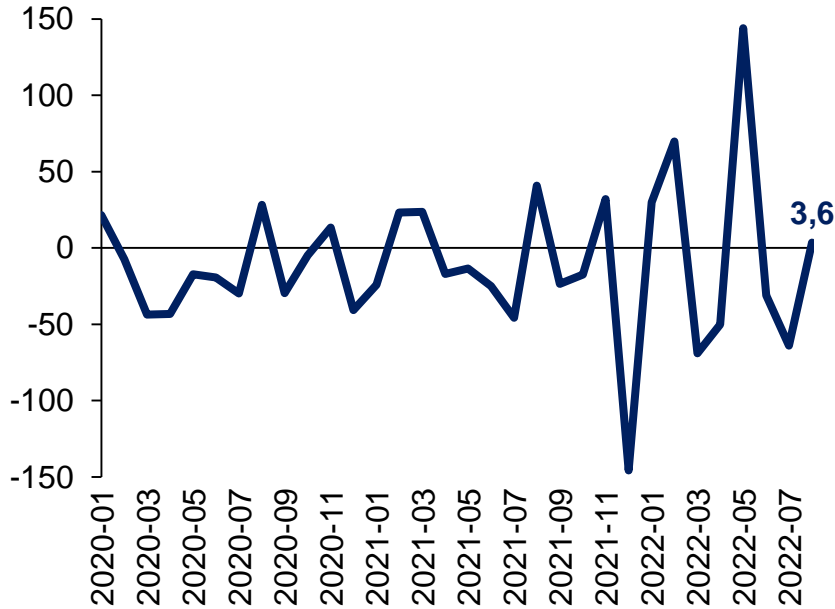
- Merkezi Yönetim bütçe dengesi
- Merkezi Yönetim faiz dışı denge
 - Program tanımlı faiz dışı denge
- Merkezi Yönetim borç stoku
 - Döviz cinsi borç stoku
 - Merkezi Yönetim Borç Stoku / GSYİH

Merkezi Yönetim bütçe dengesi ile faiz dışı dengede yüksek dalgalı seyir sürmektedir.

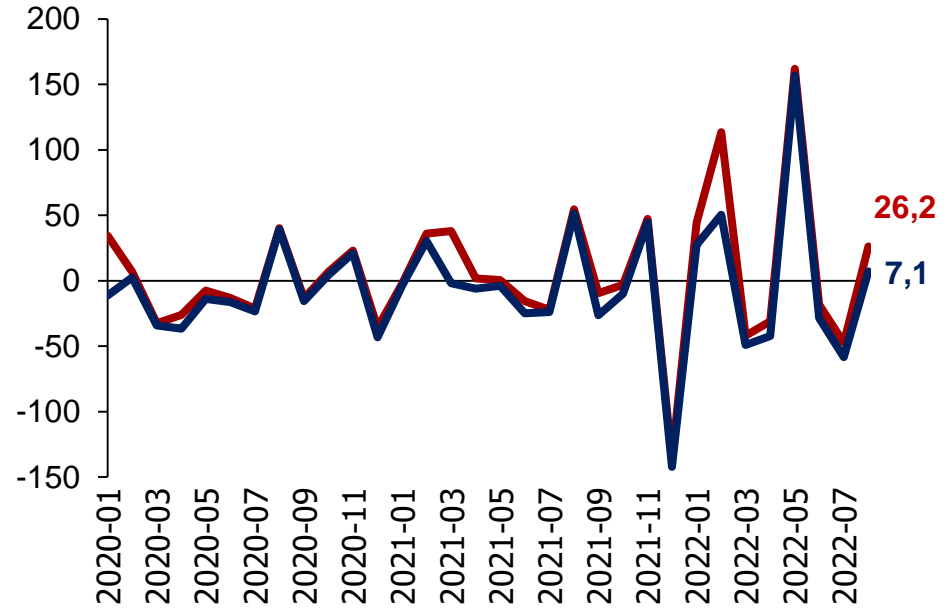
Ağustos ayında Merkezi Yönetim bütçe dengesinde 3,6 milyar TL, faiz dışı dengede ise 26,2 milyar TL fazla kaydedilmiştir.

Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi (milyar TL) Ocak 2020 – Ağustos 2022

Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi

Merkezi Yönetim Faiz Dışı Dengesi

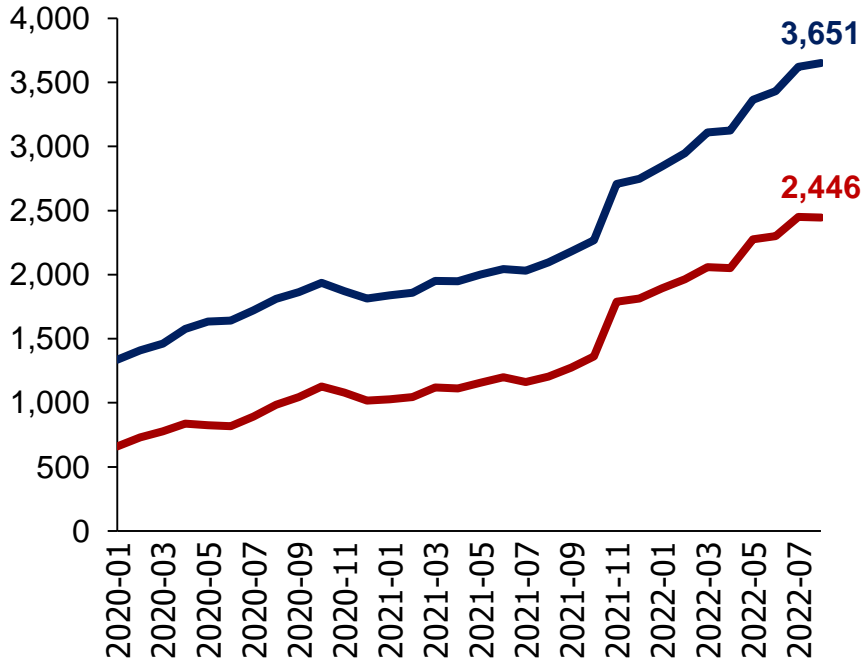

- Merkezi Yönetim Faiz Dışı Dengesi
- Merkezi Yönetim Program Tanımlı Faiz Dışı Denge

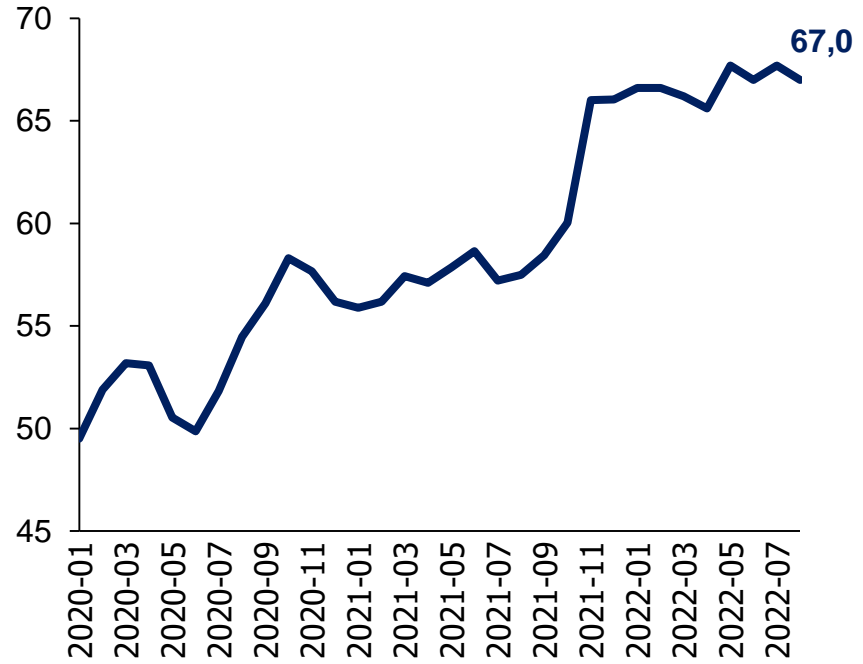
Ağustos ayında Merkezi Yönetim borç stoku 3,7 trilyon TL'ye ulaşmıştır.
Borç stokunun %67'si döviz cinsindedir.

Merkezi Yönetim Borç Stoku (Ocak 2020 – Ağustos 2022)

Merkezi Yönetim Borç Stoku (milyar TL)

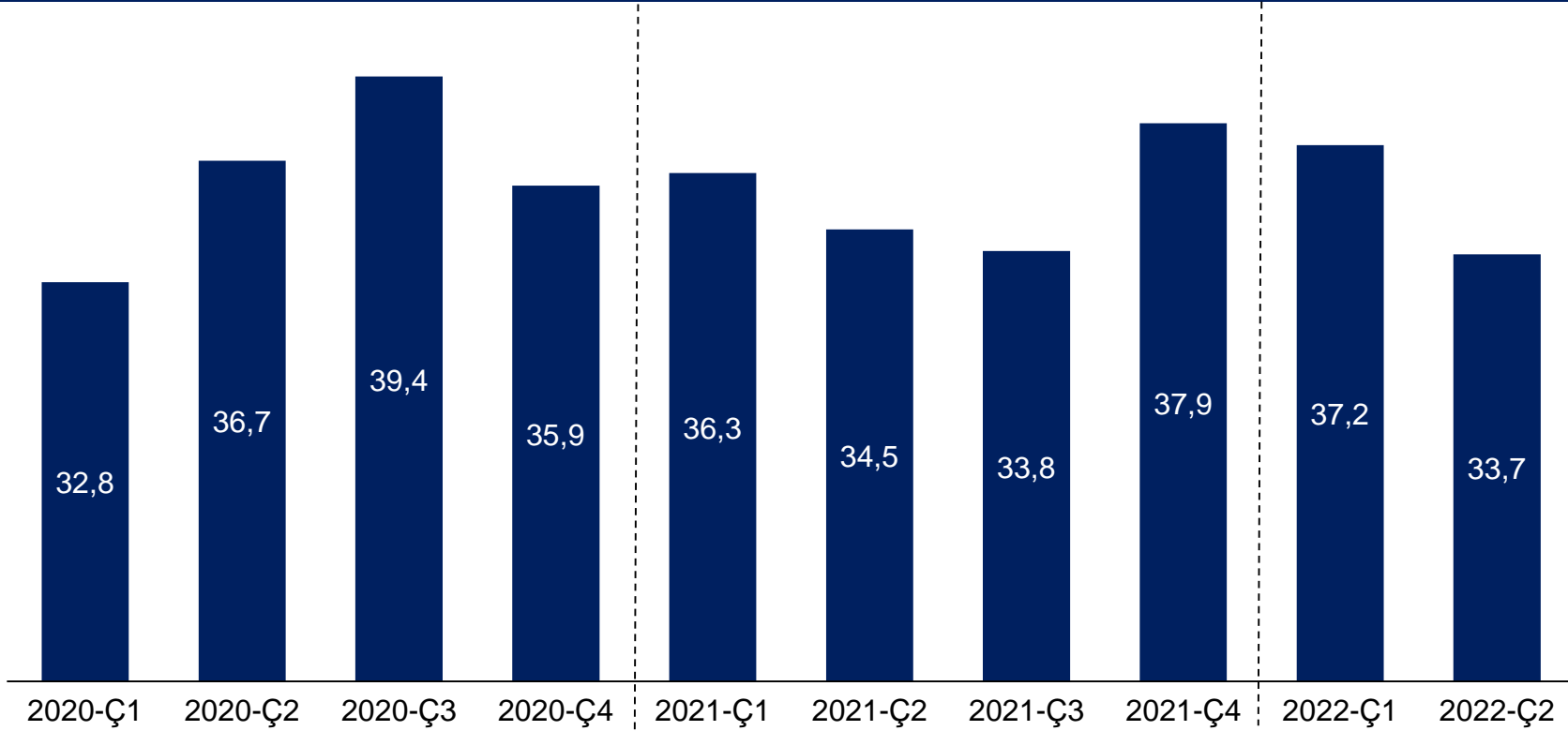
Döviz Cinsi Borç Stokunun Payı (%)

— Merkezi Yönetim Borç Stoku
— Merkezi Yönetim Döviz Cinsi Borç Stoku

2022'nin ikinci çeyreğinde Merkezi Yönetim borç stokunun GSYİH oranı %33,7'ye gerilemiştir.

Merkezi Yönetim Borç Stoku / GSYİH (%) 2020 Ç1 – 2022 Ç2

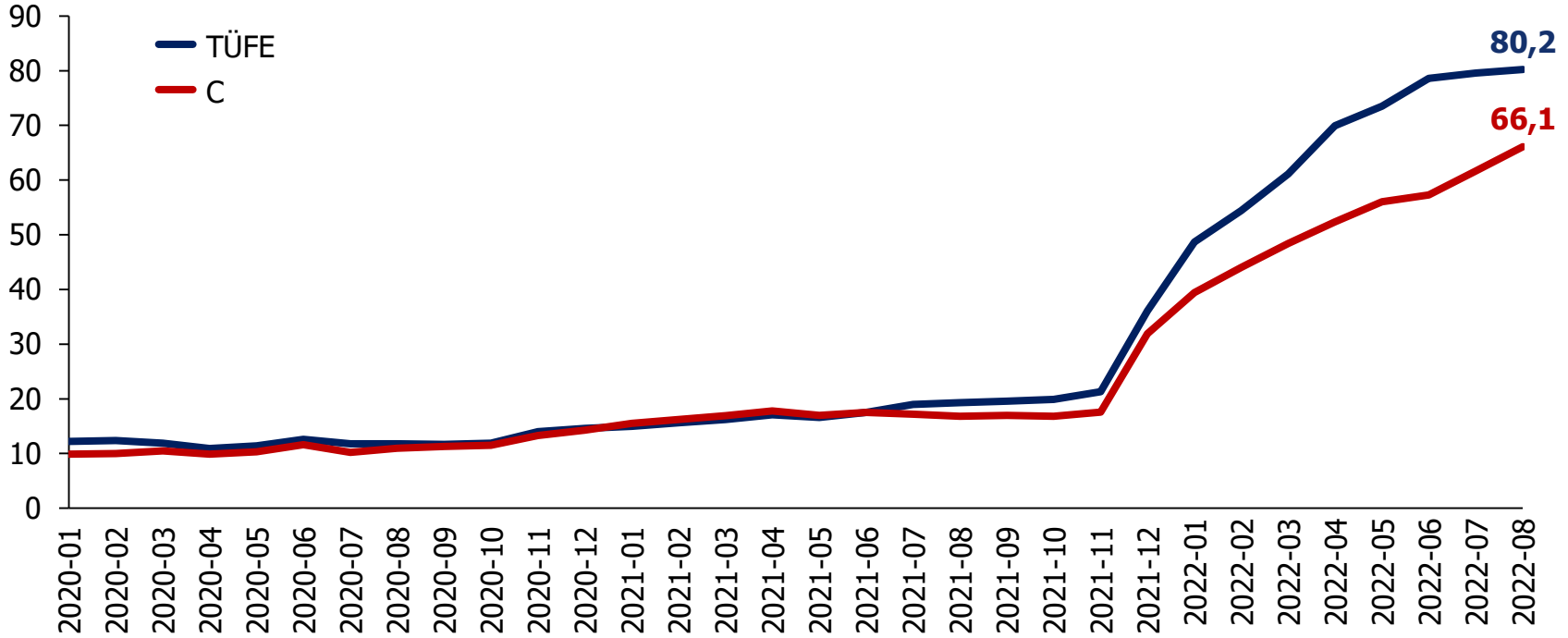

Enflasyon

- Tüketici enflasyonu
 - Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ve özel kapsamlı gösterge - C
 - Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ve alt kalemler
- Üretici enflasyonu
 - Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) ve imalat alt endeksi
 - Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) ve alt kalemler

Ağustos ayında tüketici enflasyonu %80,2'ye yükselmiştir.
Temel eğilim göstergelerinden TÜFE-C endeksinin yıllık değişimi ise %66,1'dir.

TÜFE ve özel kapsamlı enflasyon göstergesi - C* (yıllık değişim, %) Ocak 2020 – Ağustos 2022

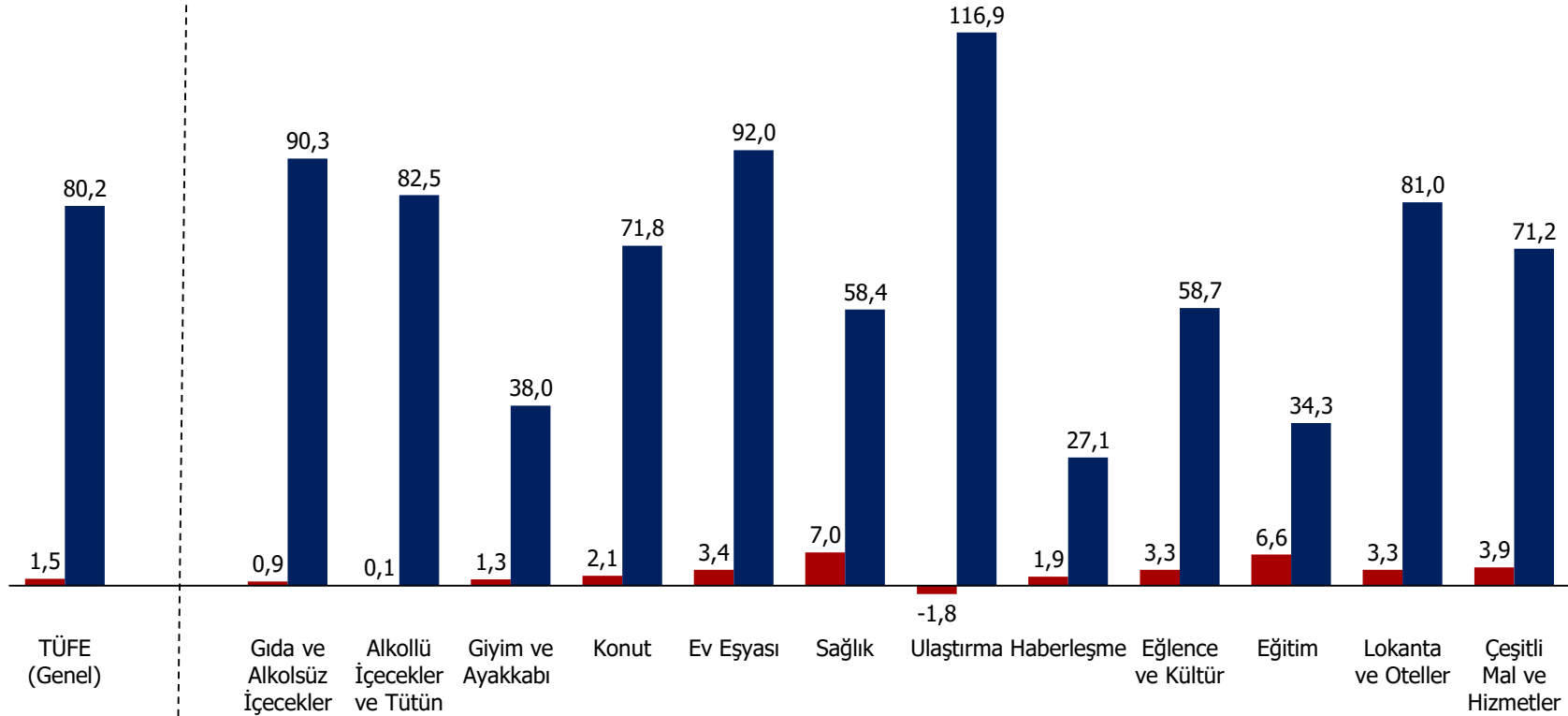

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

* Enflasyonun temel eğilimini göstermek amacıyla hesaplanan özel kapsamlı göstergelerden TÜFE-C, enerji, gıda ve alkolsüz içecekler, alkollü içkiler ile tütün ürünleri ve altın hariç TÜFE'yi göstermektedir.

Ağustos ayında aylık tüketici enflasyon oranı %1,5'tir; ulaştırma dışında tüm ana harcama gruplarında fiyatlar geçen aya kıyasla artmıştır.
Yıllık olarak en yüksek artışlar ulaştırma, ev eşyası ve gıda harcamalarında olup %90'ı aşmıştır.

TÜFE ve alt kalemler (%) Ağustos 2022

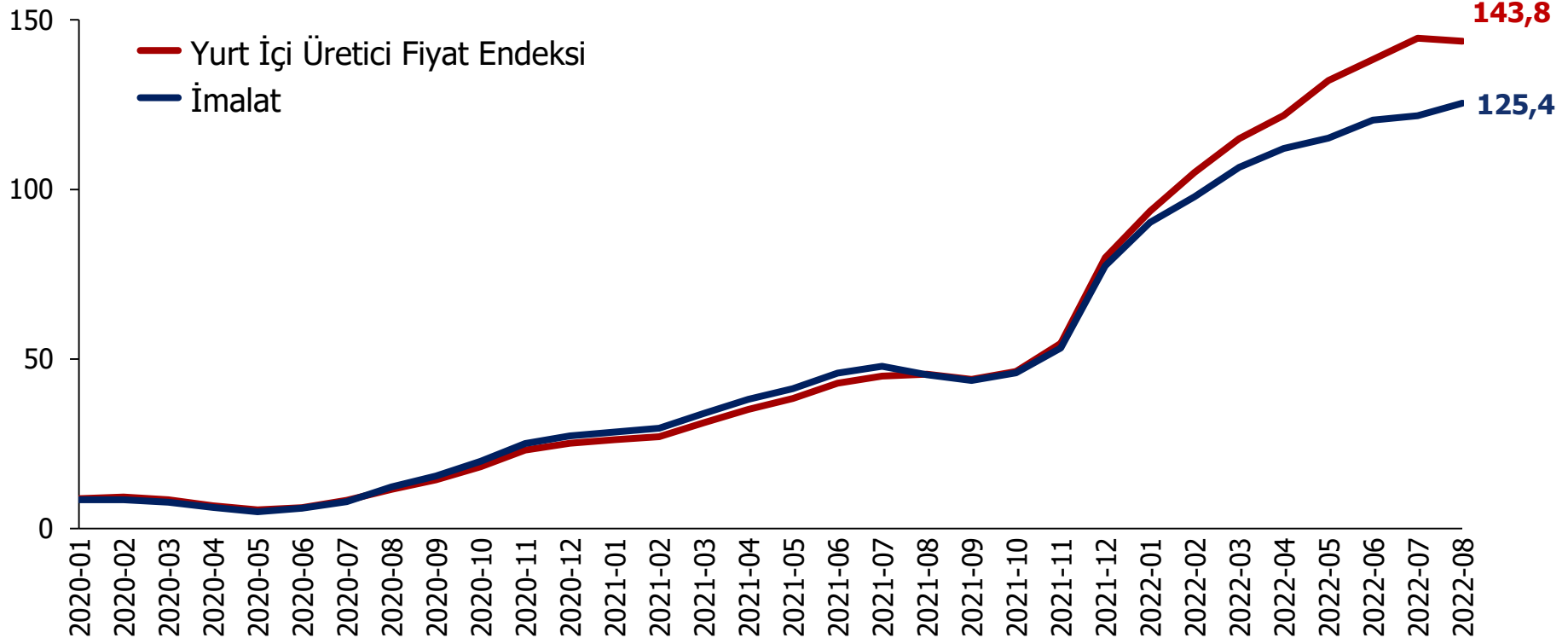

■ Aylık değişim
■ Yıllık değişim

Ağustos ayında yurtiçi üretici enflasyon oranı %143,8 düzeyinde gerçekleşmiştir.

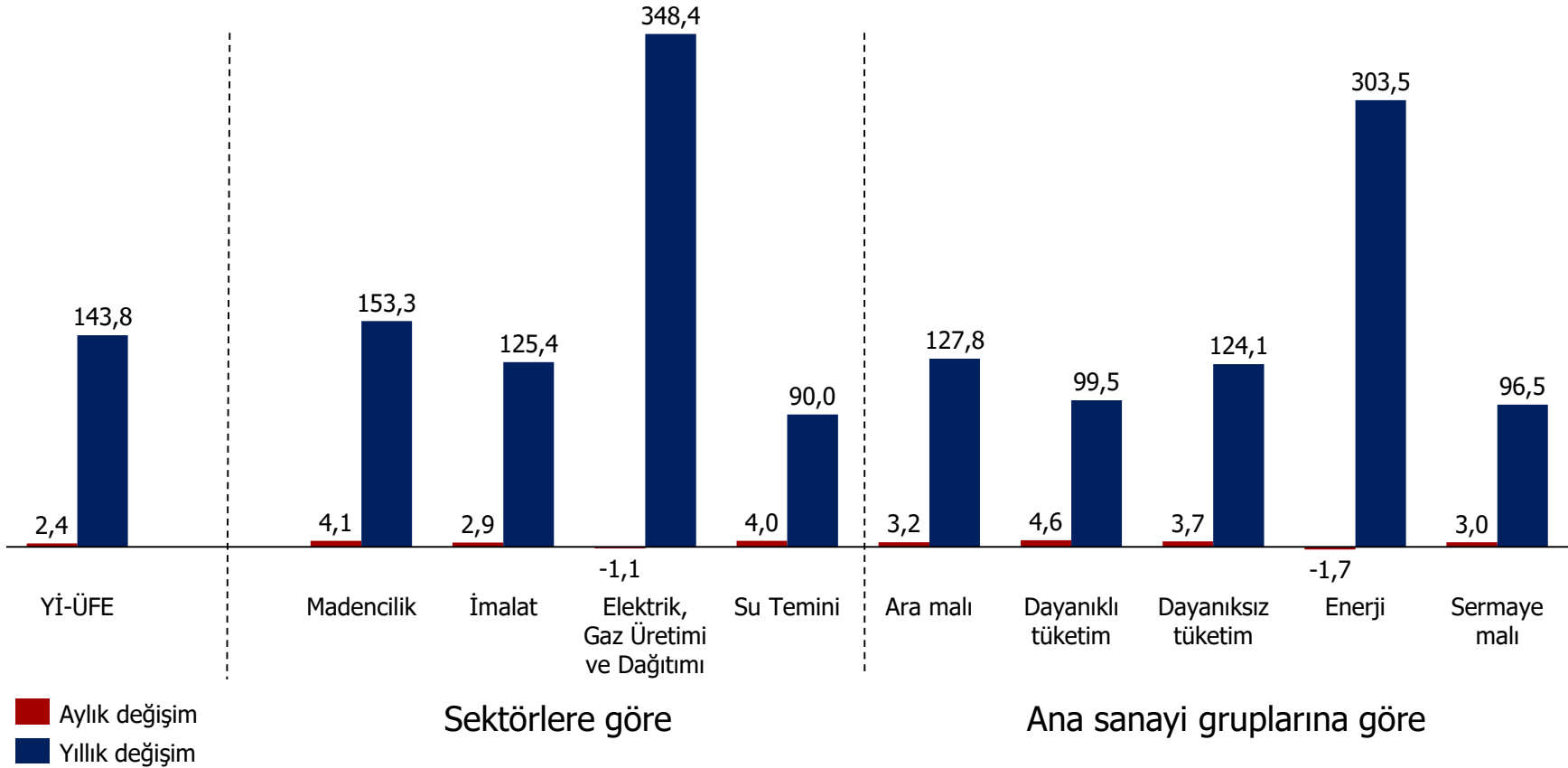
ÜFE ve İmalat enflasyonu arasındaki fark ise 63,6 puan olmuştur.

Yİ-ÜFE ve imalat (yıllık değişim, %) Ocak 2020 - Ağustos 2022

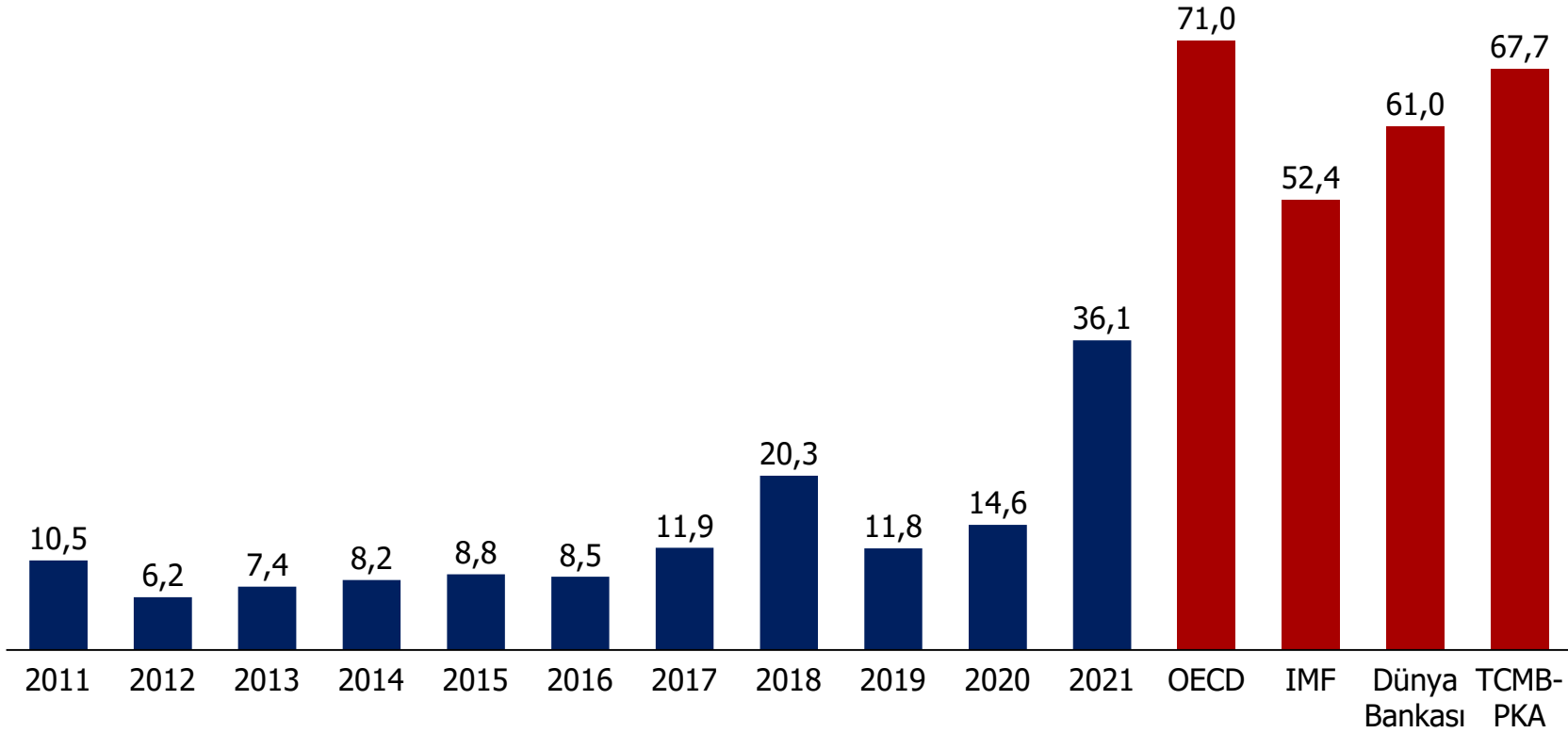
Ağustos ayında aylık üretici enflasyon oranı %2,4'tür; enerji ile elektrik, gaz üretimi ve dağıtımını dışında tüm sektörlerde fiyatlar aylık olarak artmıştır. Enerji sektöründe %303,5, elektrik, gaz üretimi ve dağıtımında ise %348,4 oranında yıllık fiyat artışları gerçekleşmiştir.

Yİ-ÜFE ve alt kalemler (%) Ağustos 2022

Enflasyonun 2022 yıl sonunda yüksek seviyesini koruyacağı tahmin edilmektedir. Eylül ayında OECD tahmini 1 puan düşerek yüzde 71'e, TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi beklentisi ise 2,9 puan azalarak %67,7'ye güncellenmiştir.

Enflasyon (TÜFE, %) 2011 - 2022

2022 tahminleri*

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

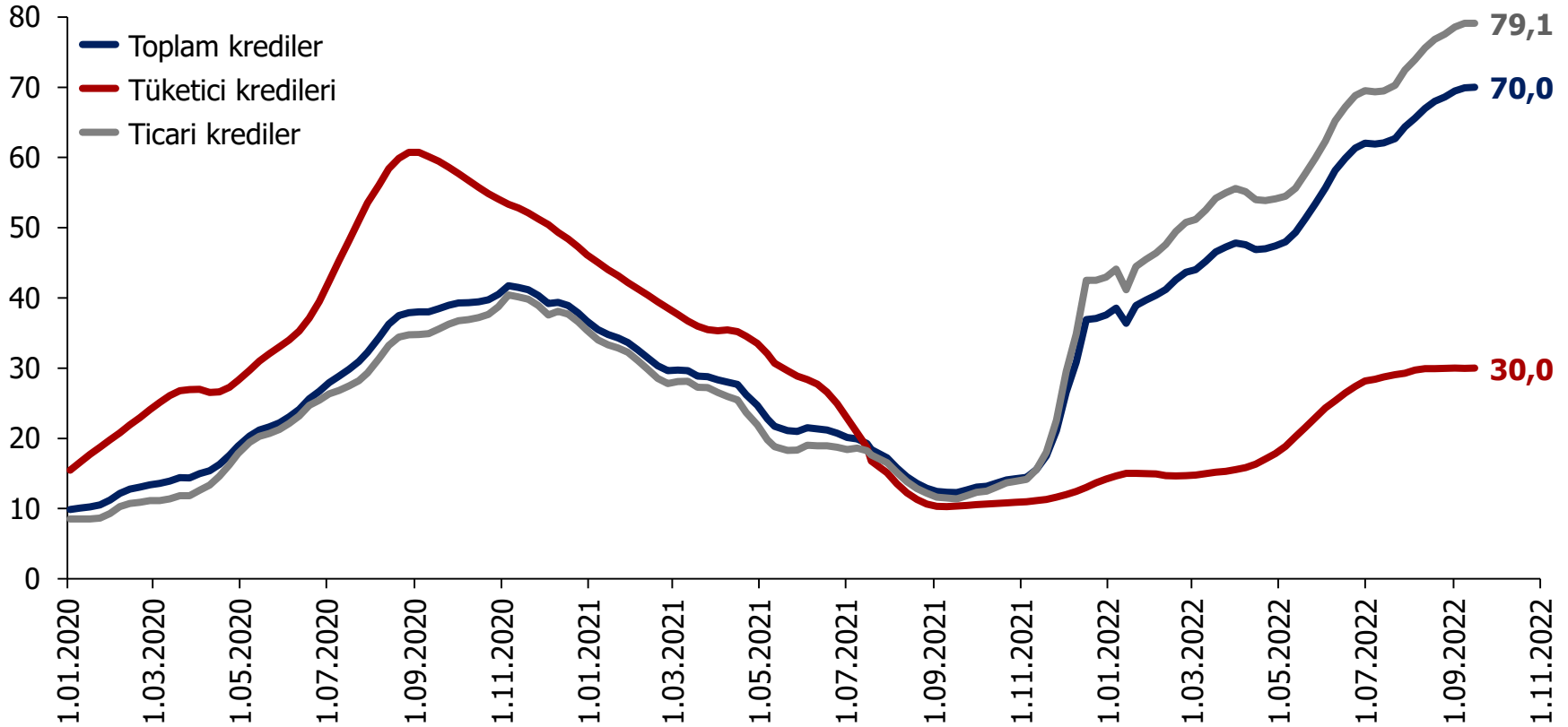
* IMF- Nisan 2022 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu, OECD - Eylül 2022 Ekonomik Görünüm (Ara Rapor), Dünya Bankası - Nisan 2022 Avrupa ve Orta Asya Ekonomik Güncelleme Bahar Raporu ve TCMB - Eylül 2022 Piyasa Katılımcılar Anketi verileridir.

Kredi ve Mevduat

- Kredi gelişmeleri
 - Kredi büyüme hızları
 - Tüketici kredi büyümesi
- Tahsili gecikmiş alacaklar ve karşılıksız senetler
 - Takipteki alacaklar
 - Karşılıksız çek oranı
- Mevduat gelişmeleri
 - Toplam mevduat
 - TL ve YP mevduat
- Faiz oranları
 - Ticari kredi ve mevduat faizi
 - Tüketici kredi faizleri

Kredi kullanımlarında ticari krediler kaynaklı artışlar devam etmektedir.
Eylül ayında ticari kredilerdeki yıllık artış oranı %80'e yaklaşırken, tüketici kredilerindeki artış %30 ile sınırlıdır.

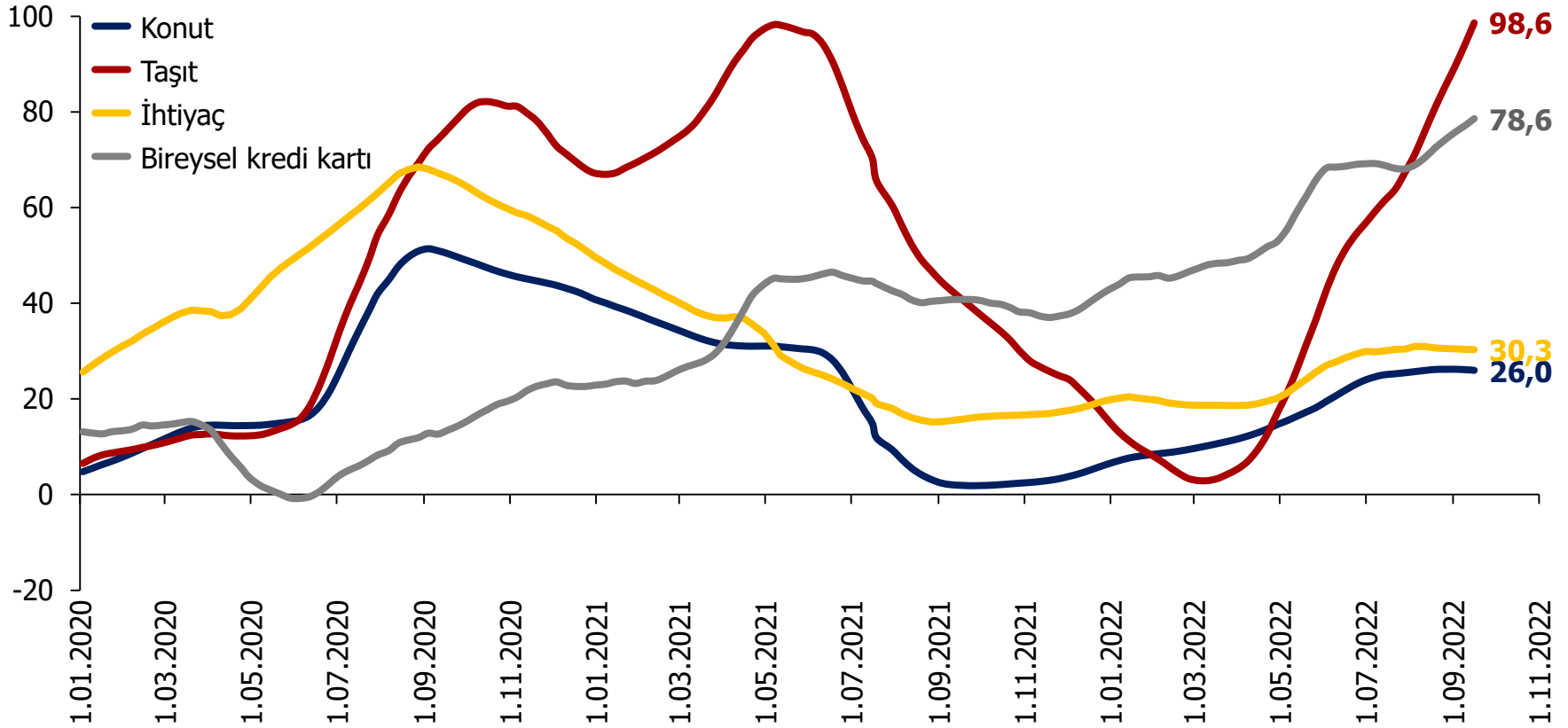
Kredi büyümesi (4 haftalık hareketli ortalama, yıllık değişim, %) 3 Ocak 2020 – 16 Eylül 2022

Tüketici kredilerinde ise en hızlı artışlar taşıt kredilerindedir, kredi kartı kullanımlarında yüksek seviyeler korunmaktadır.

İhtiyaç kredilerinde yıllık artış oranı %30,3, konut kredilerinde ise %26 olmuştur.

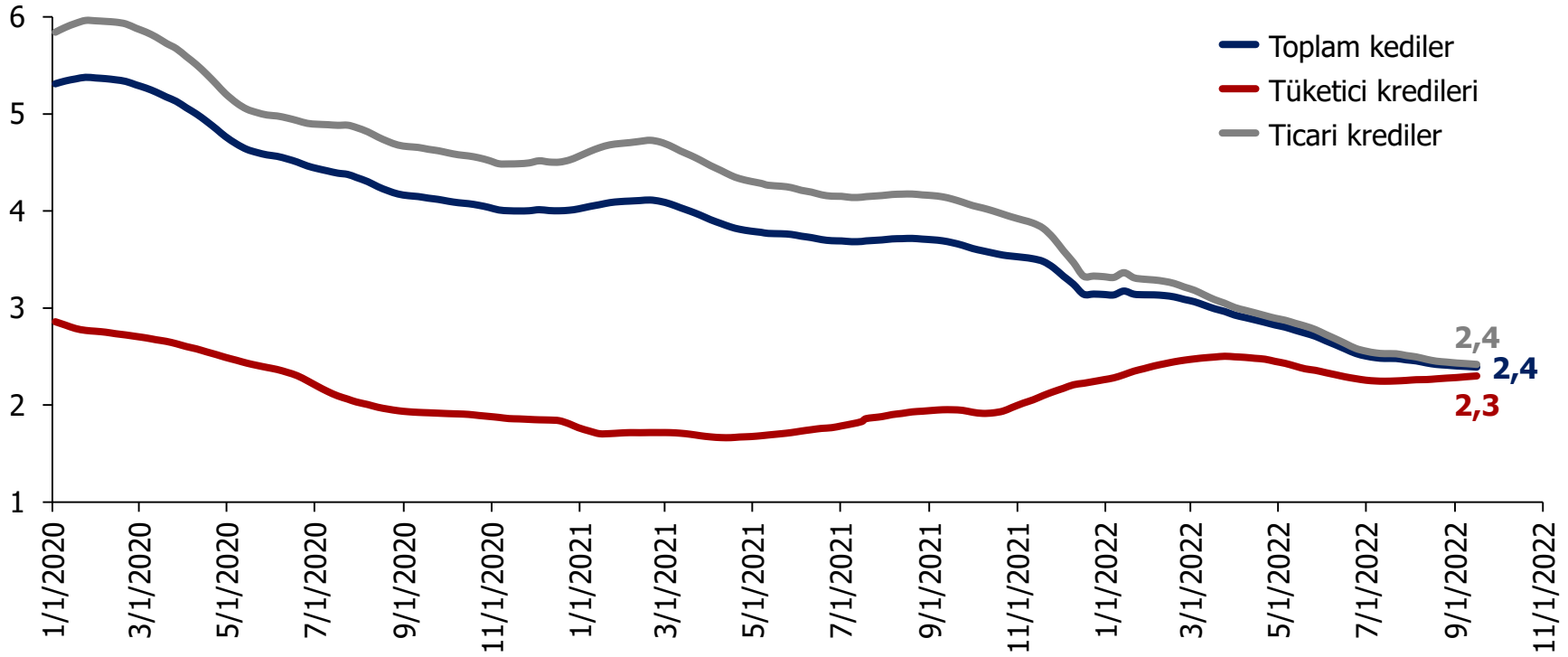
Tüketici kredi büyümesi (4 haftalık hareketli ortalama, yıllık % değişim) 3 Ocak 2020 – 16 Eylül 2022

Takipteki alacaklar oranı tüketici kredilerinde artarken ticari kredilerde gerilemektedir.

Eylül ayı itibarıyla takipteki alacaklar oranı tüketici kredilerinde %2,3, ticari kredilerde ise %2,4'tür.

Takipteki kredi oranları* (4 haftalık hareketli ortalama, %) 3 Ocak 2020 – 16 Eylül 2022

Kaynak: BDDK, TEPAV hesaplamaları

*Takipteki kredi oranı, takipteki alacakların toplam nakdi krediler içerisindeki payını göstermektedir.

**BDDK, salgınının ardından işletmelerin yaşayacakları nakit akışı sorununun finansal bir probleme dönüşmemesi için Mart 2020'de aldığı kararla, 31 Aralık'a kadar 2. grup krediye (yakın izlemedeki krediler-sorunlu krediler) geçiş süresini 30 günden 90 güne, 3. grup krediye (takipteki krediler) geçiş süresi de 90 günden 180 güne çıkarmıştır. İlgili uygulama bazı istisnalar tanınarak 30 Eylül 2021'e kadar uzatılmıştır.

Ağustos ayında karşılıksız çeklerin dönüşüm oranı yükselmiştir.
Karşılıksız çeklerde dönüşüm oranları tutar olarak %0,8, adet olarak %0,7 seviyesindedir.

Karşılıksız çek dönüşüm oranı* (%) Ocak 2020 – Ağustos 2022

Kaynak: TCMB, TEPAV hesaplamaları

*Karşılıksız çek dönüşüm oranları, takas odalarına ibraz edilen ve karşılıksız kalan çek adet ve tutarının toplam takasa ibraz edilen çek adet ve tutarı içindeki oranıdır.

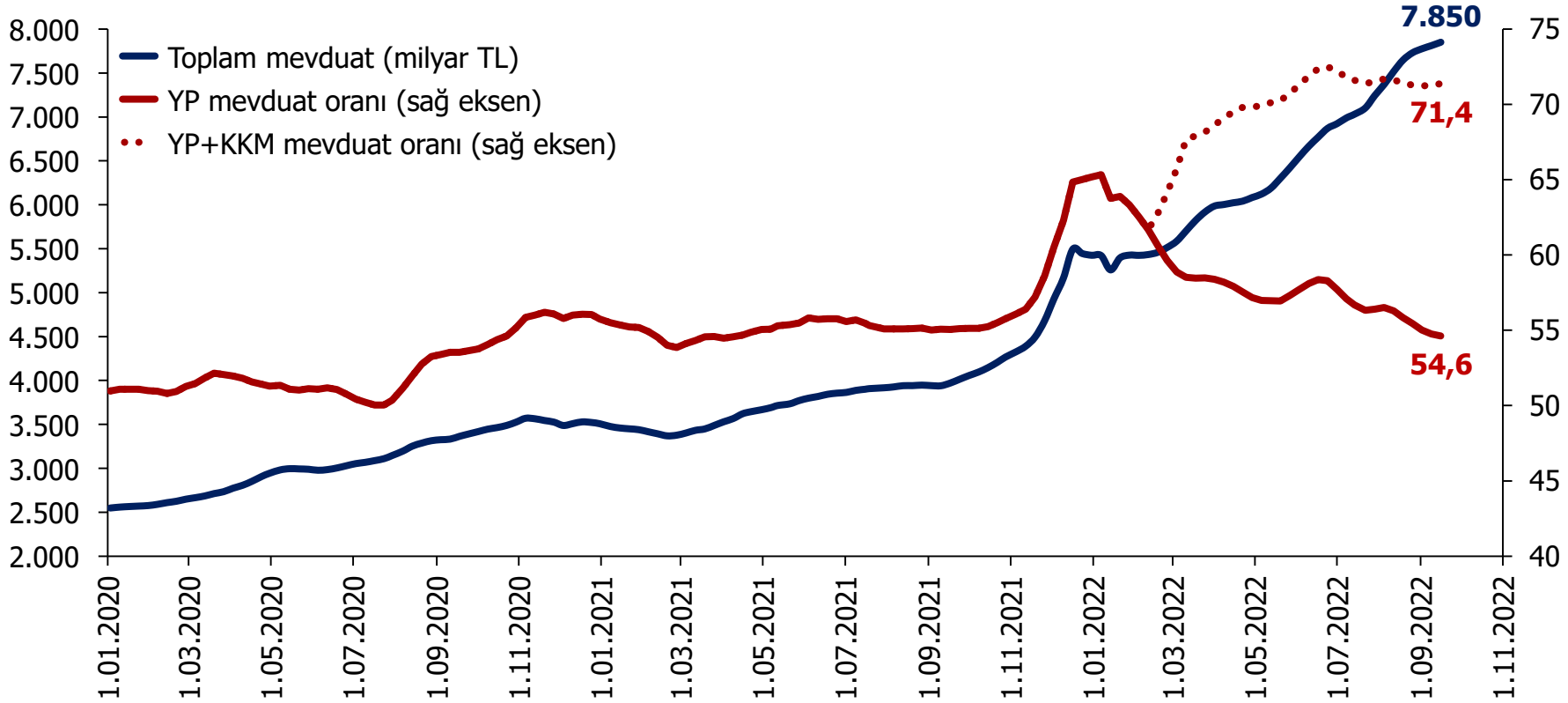
** Mayıs ayında karşılıksız çek işlemlerine ilişkin düzenleme nedeniyle veri açıklanmamıştır.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/04/20210430M1-1.htm>

Eylül ayı itibarıyla toplam mevduatlar 7,9 trilyon TL'ye yaklaşmıştır; büyük kısmı döviz cinsi veya dövizle endekslidir.

Kur Korunmalı Mevduatlar (KKM) dahil edildiğinde yabancı para ve KKM dahil toplam mevduata oranı %71,4 düzeyindedir.

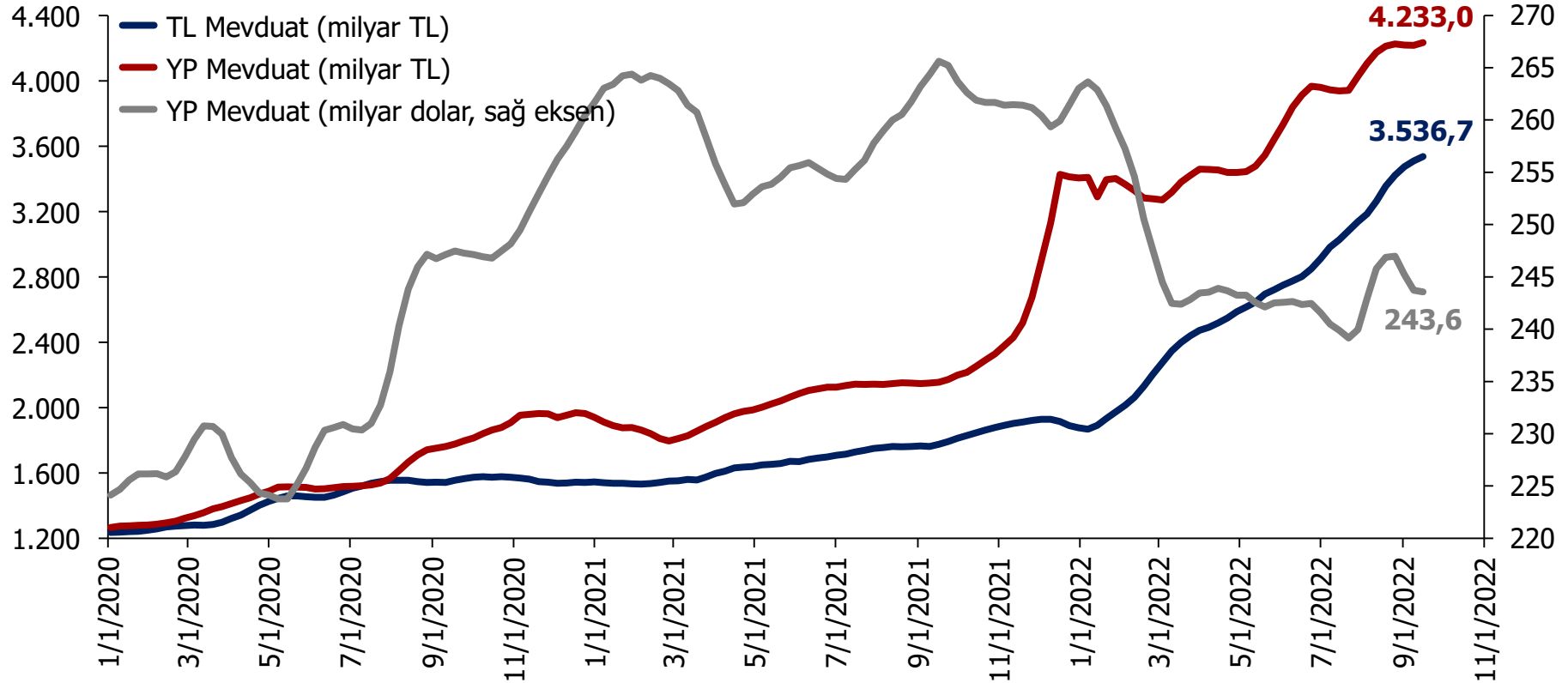
Toplam mevduat tutarı (milyar TL) ve dövizle endekli mevduatların oranı (4 haftalık hareketli ortalama, %) 3 Ocak 2020 – 16 Eylül 2022

Eylül ayında yabancı para mevduatlar 243,6 milyar dolar seviyesine gerilemiştir.

Söz konusu daralmada Euro/dolar paritesindeki dolar lehine değişimin de etkisi bulunmaktadır.

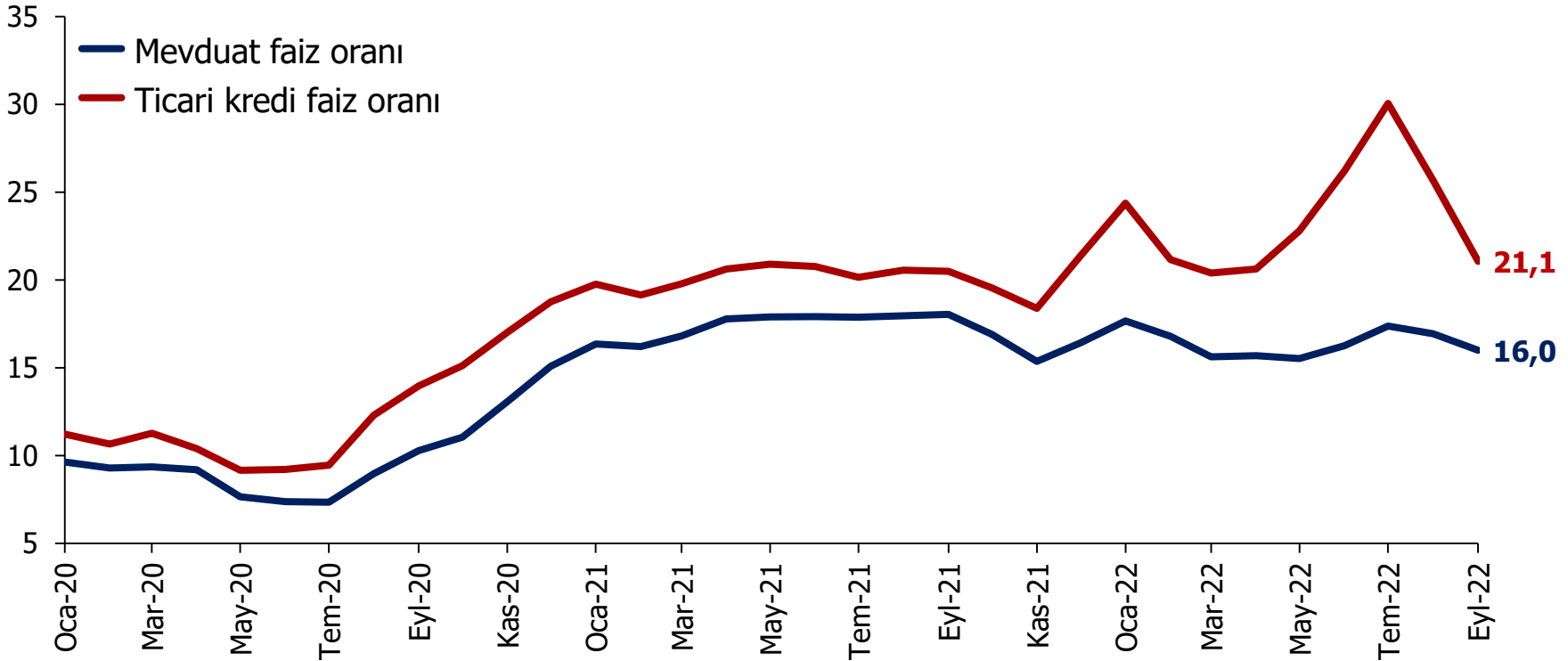
TL ve YP mevduat (4 haftalık hareketli ortalama) 3 Ocak 2020 – 16 Eylül 2022

Eylül ayında ticari kredi ve mevduat faiz oranları gerilemiştir.

Ticari kredi faiz oranındaki düşüş 4,6 puana ulaşırken, mevduat faizlerindeki gerileme 1 puanın altındadır.

Ticari kredi* ve mevduat faizi (TL üzerinden açılan, akım veri, %) Ocak 2020 – Eylül 2022**

Kaynak: TCMB, TEPAV hesaplamaları

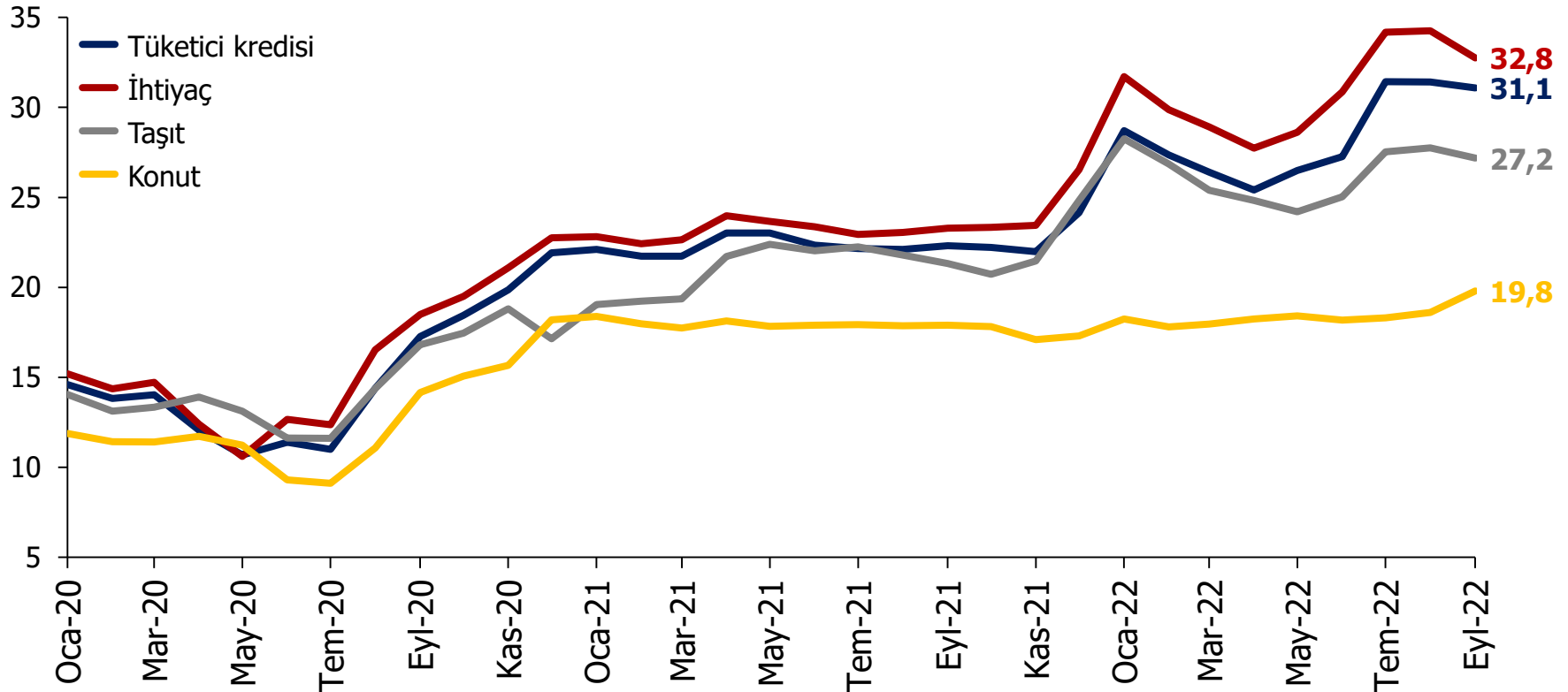
*Tüzel kişi Kredili Mevduat Hesabı ve kurumsal kredi kartları hariçtir.

** 16 Eylül 2022 tarihi itibarıdır.

Eylül ayında tüketici kredi faizlerindeki ise düşüşler sınırlıdır.

Faizler ihtiyaç kredilerinde 1,5 puan, taşıt kredilerinde 0,6 puan gerilerken, konut kredilerinde 1,2 puan artmıştır.

Tüketici kredi faizleri (TL üzerinden açılan, akım veri, %) Ocak 2019 – Eylül 2022*

Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi

* 16 Eylül 2022 tarihi itibarıdır.

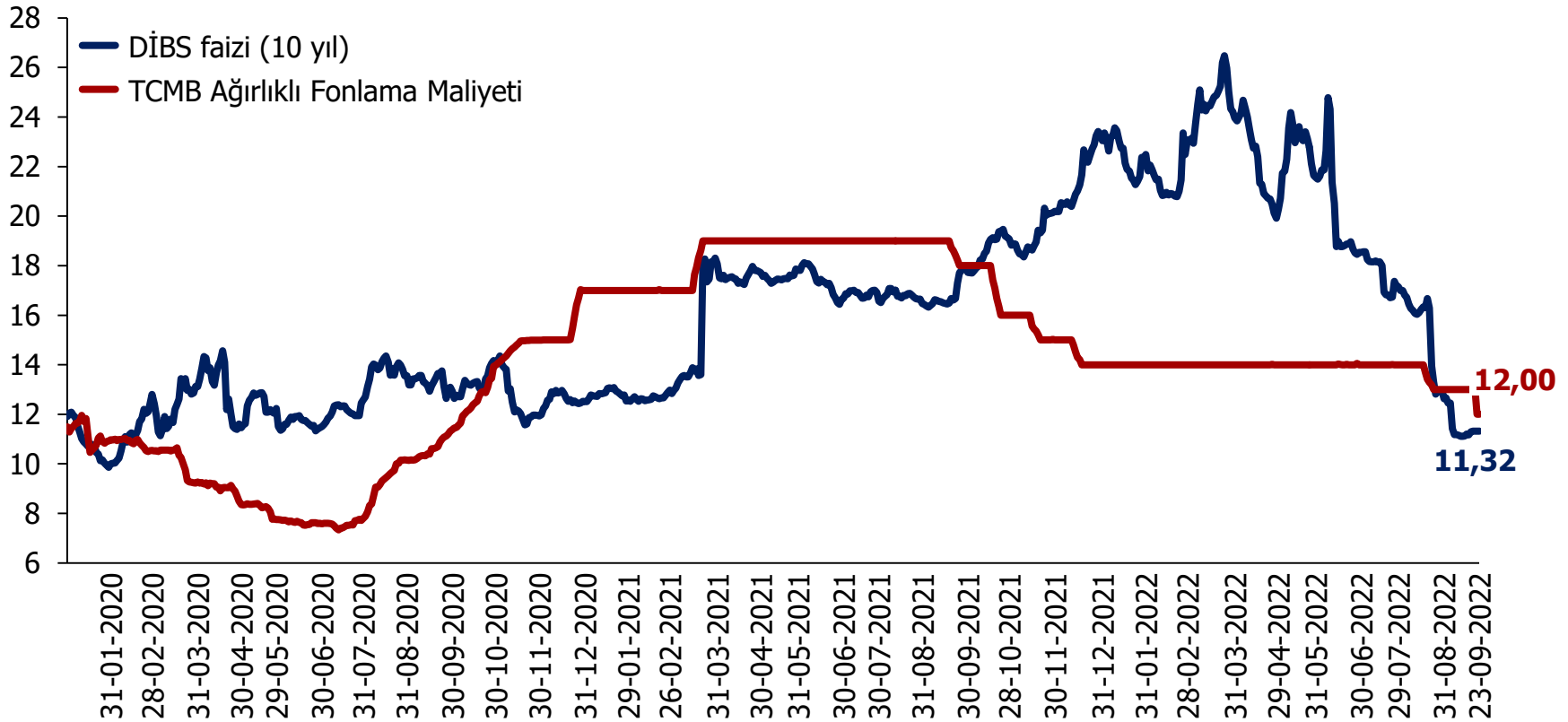
Finansal Piyasa Göstergeleri

- TCMB ortalama fonlama faizi
- Tahvil faizleri
- ABD tahvil faizi
- Türkiye risk primi (CDS)
- Döviz kurları

Merkez Bankası, politika faiz oranını Ağustos ayından sonra Eylül'de de 100 baz puan indirerek %12 seviyesine çekmiştir.

Devlet iç borçlanma faizleri %11,32 düzeyindedir; pandemi öncesi seviyelerine gerilemiştir.

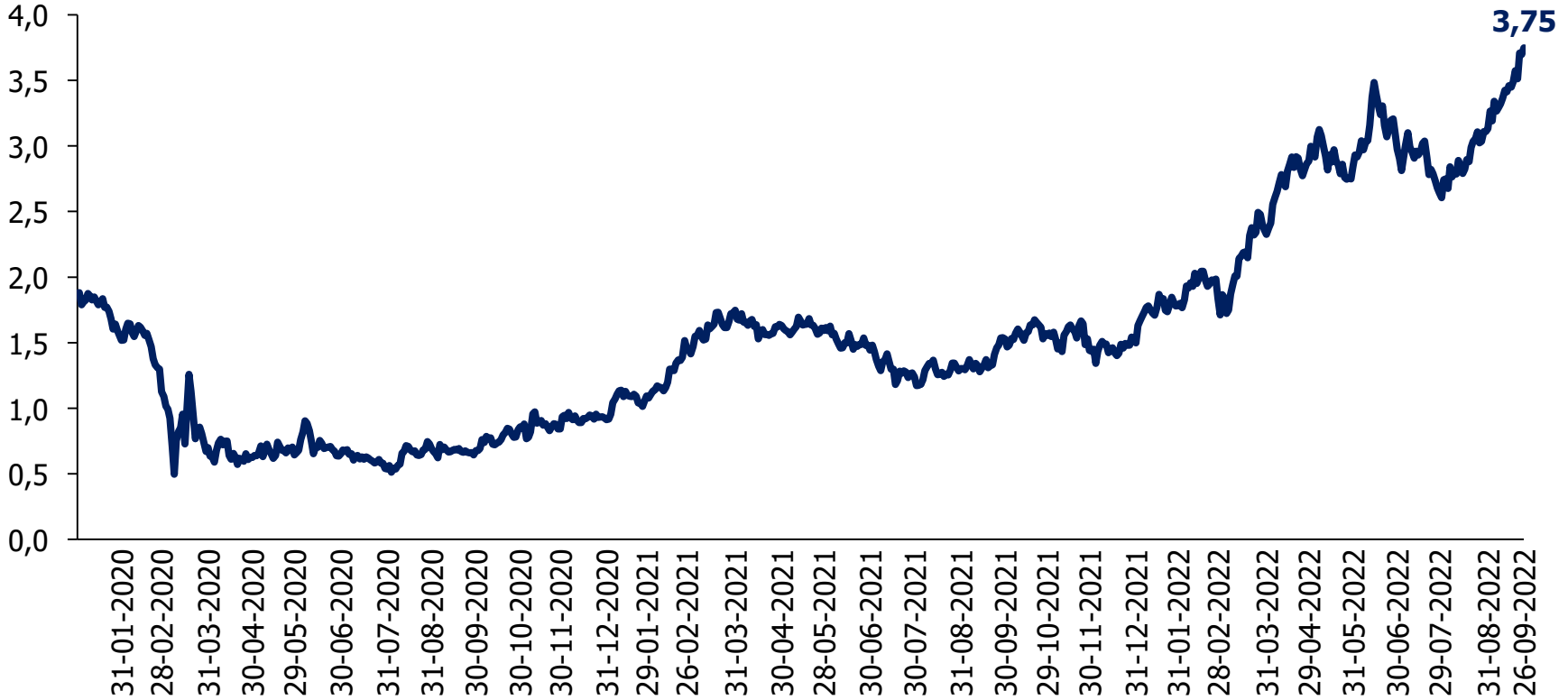
TCMB ortalama fonlama faizi ve Devlet iç borçlanma faizleri (günlük, %)
1 Ocak 2020 – 23 Eylül 2022

ABD para politikasında sıkılaşma devam etmektedir.

ABD Merkez Bankası politika faiz oranını 2008 finansal krizi öncesi seviyelere yükseltmiştir; 10 yıllık devlet iç borçlanma faizi Eylül ayı itibarıyla %3,75 seviyesine yükselmiştir.

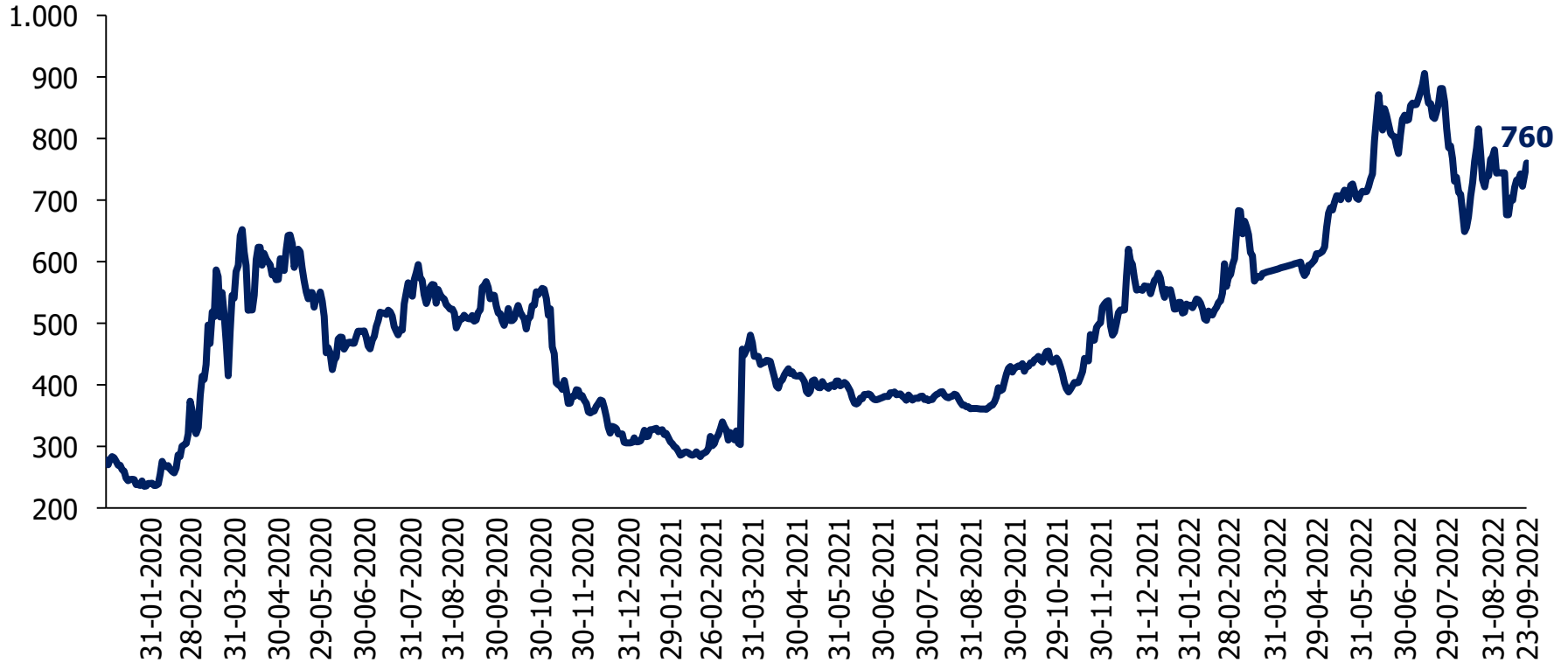
Devlet iç borçlanma faizleri – ABD 10 yıl (günlük, %) 1 Ocak 2020 – 26 Eylül 2022

Türkiye'nin risklilik göstergesi yüksek seyretmektedir.

Kredi temerrüt takas (CDS) oranı ile ölçülen risklilik göstergesi 760 seviyesindedirlerindedir.

Kredi Temerrüt Takası – CDS* (günlük) 1 Ocak 2020 – 23 Eylül 2022

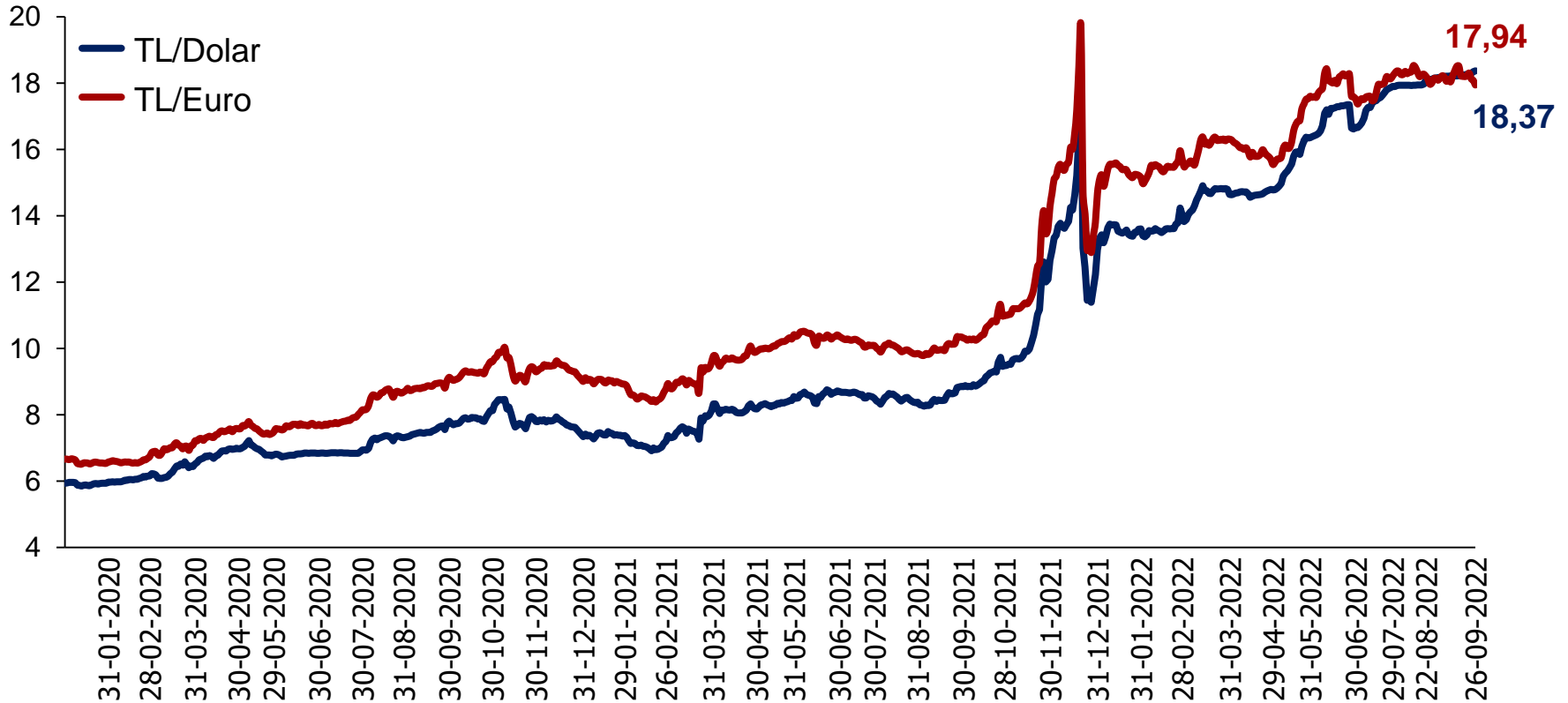
Kaynak: Reuters, TEPAV görselleştirme

* Tahvil ve benzeri yatırım enstrümanlarında borçlunun ödeyememe riskine karşı alacaklının hakkını garanti eden sigortadır.

Türk lirasının dolar karşısındaki değer kaybı sürmektedir.

Türk lirasının dolar ve Euro karşısındaki seyrinde Euro/dolar paritesinin dolar lehine değişimi de etkili olmaktadır.

Döviz kurları (günlük) 1 Ocak 2020 – 26 Eylül 2022

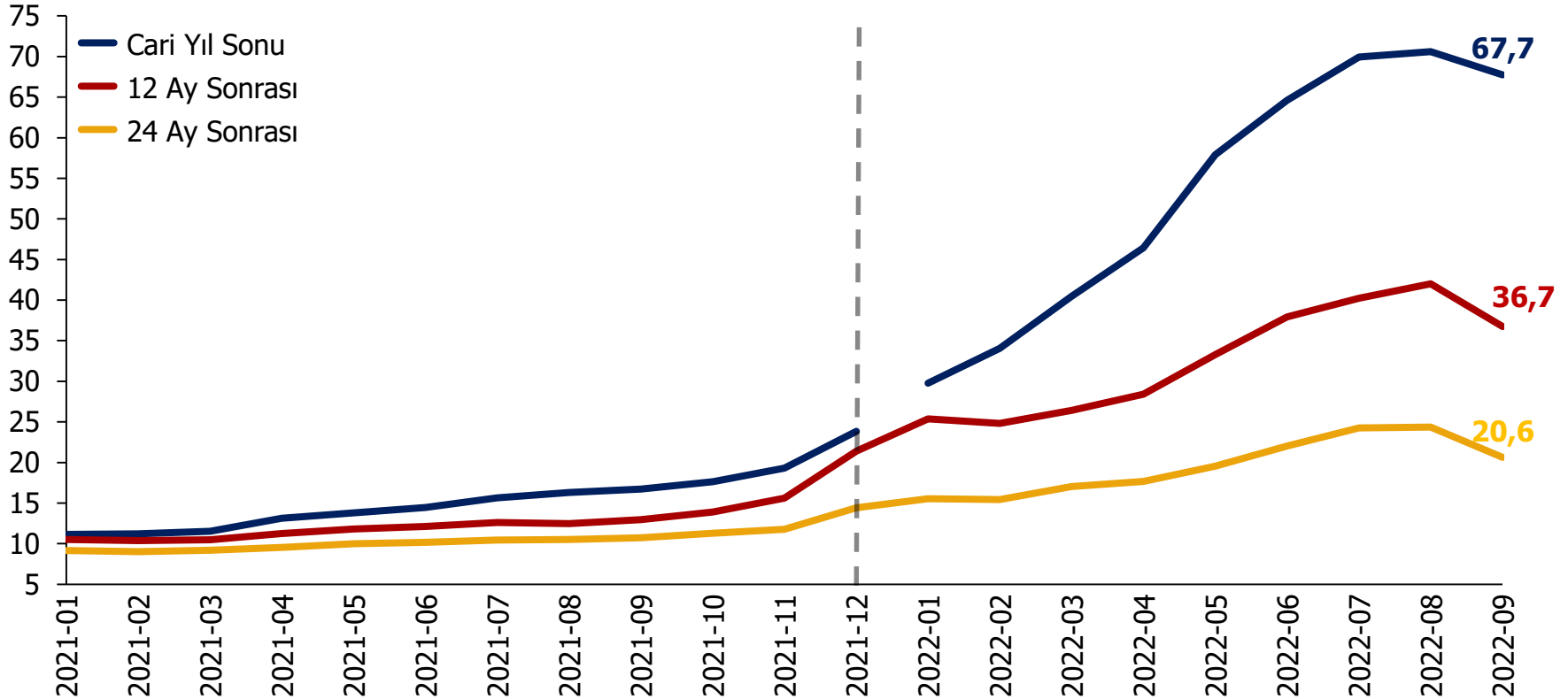
TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi: Seçilmiş Göstergeler*

- Enflasyon beklentileri
 - Cari yıl sonu yıllık TÜFE beklentisi
 - 12 ay sonrasının yıllık TÜFE beklentisi
 - 24 ay sonrasının yıllık TÜFE beklentisi
- Döviz kuru beklentileri
 - Cari ay sonu ABD dolar kuru beklentisi
 - Cari yıl sonu ABD dolar kuru beklentisi
 - 12 ay sonrasının ABD dolar kuru beklentisi
- Büyüme beklentileri
 - Cari yılın yıllık GSYİH büyüme beklentisi
 - Gelecek yılın yıllık GSYİH büyüme beklentisi

* TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi, 16 Eylül 2022 tarihinde yayımlanmıştır. İlgili tarihten sonraki gelişmeler beklentilere yansımamaktadır. Ayrıca, Eylül ayı anketinde katılımcı listesi güncellenmiş olup sayı 40'a inmiştir.

Eylül ayında enflasyon beklentileri tüm vadelerde gerilemiştir.
Katılımcıların 2022 yıl sonu tüketici enflasyonu (TÜFE) beklentisi %70,6'dan %67,7'ye düşmüştür.

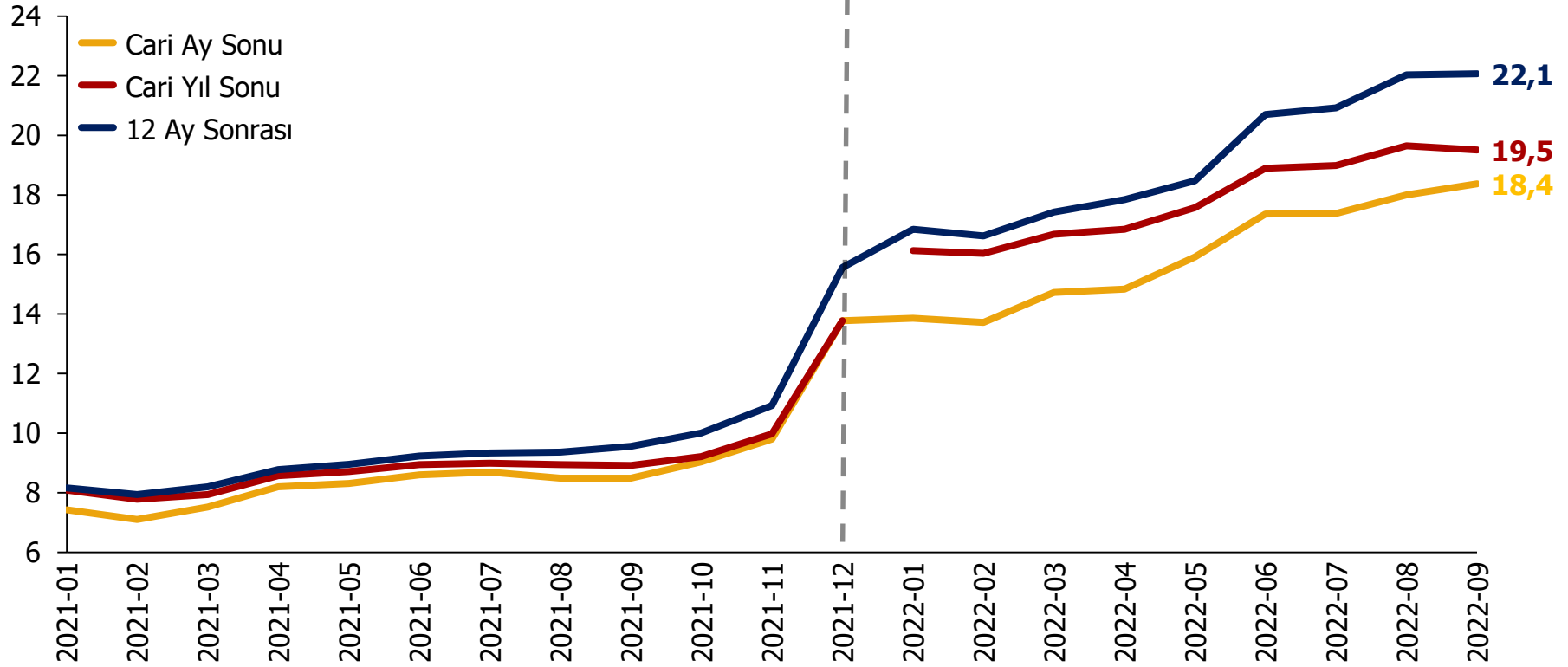
Yıllık TÜFE beklentileri (%) Ocak 2021 – Eylül 2022

Anket katılımcıları döviz kurunun (ABD doları/TL) yıl sonunda 19,5 TL olmasını beklemektedir.

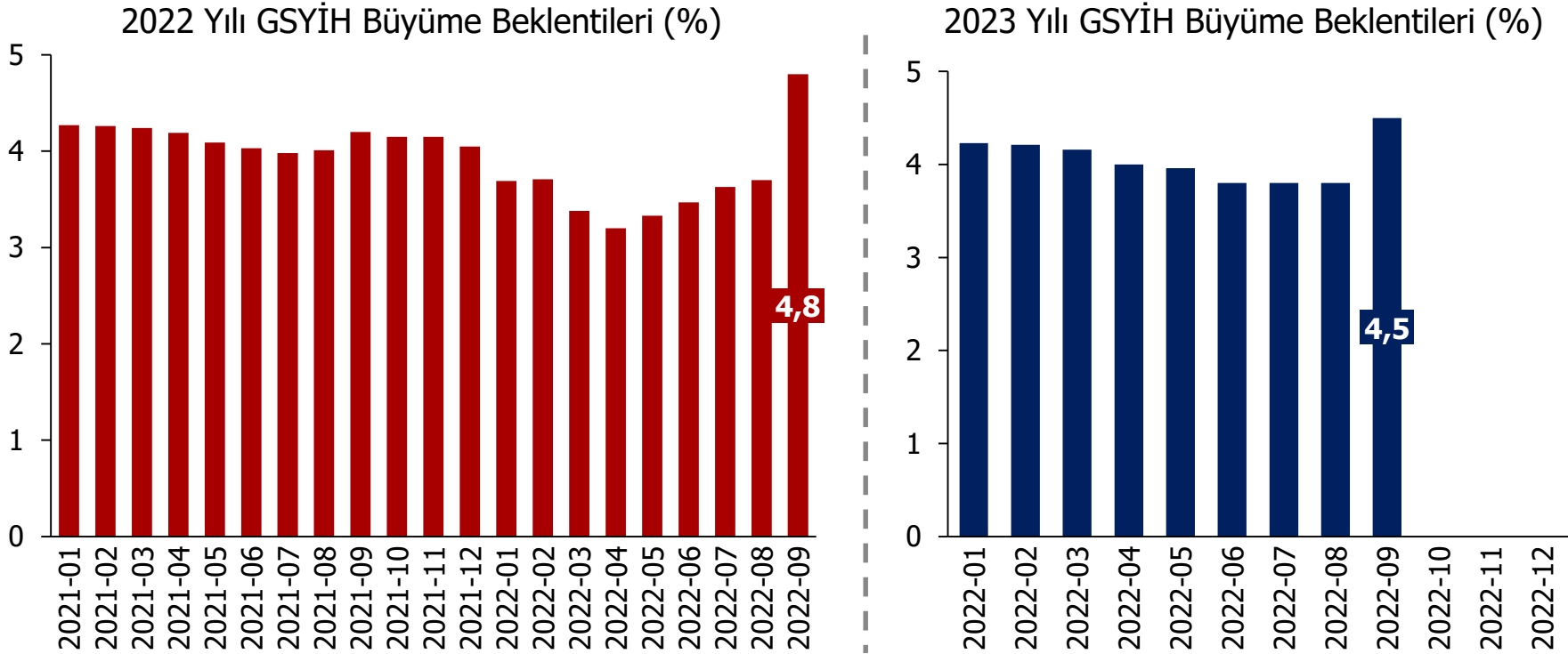
12 ay sonrası döviz kuru beklentisi ise 22,1 TL olarak gerçekleşmiştir.

Döviz kuru beklentileri (ABD doları/TL) Ocak 2021 - Eylül 2022

Büyüme beklentileri de yukarı yönlü revize edilmiştir.

Eylül ayında 2022 yılı için büyüme beklentisi 1,1 puan artarak %4,8'e, 2023 yılı beklentisi ise 0,7 puan artarak %4,5'e çıkmıştır.

Büyüme beklentileri (%) Ocak 2021 - Ağustos 2022

Genel Değerlendirme -1

- 2022 yılının ikinci çeyreğinde milli gelir %7,6 büyüme kaydetmiştir. Finans ve hizmetler büyümeyi sürükleyen sektörler olurken, inşaat ve tarım faaliyetlerinde daralma devam etmektedir.
- Harcamalar tarafında, özel tüketim ve net dış talep büyümeyi yukarı çekerken, yatırımlar sınırlı katkı vermiştir. Ayrıca, bu çeyrekte de işgücü ödemelerinin katma değerden aldığı pay önemli ölçüde gerilemiştir.
- nc çeyreğe ilişkin sanayi üretimi, kapasite kullanımı ve perakende satışlara ait nc göstergeler ile sektörel güven endeksleri, milli gelir büyümesinin i ve dış talep kaynaklı olarak bir miktar gc kaybettiğine işaret etmektedir. Yüksek frekanslı veriler de bu görünümü desteklemektedir.
- İhracat artışları yavaşlamış, dış ticaret açığı artmış ve turizm gelirlerinin olumlu seyrine rağmen cari işlemler dengesi kötüleşmiştir. Yıl sonunda cari açığın artması beklenmektedir.
- Temmuz ayı itibarıyla Net Hata ve Noksan kaleminin yedi aylık giriş yönlü bakiyesi 24,3 milyar dolar ile tarihi en yüksek seviyelerine ulaşmış, cari işlemler dengesinin finansmanının 2/3 kaynağı henüz tespit edilemeyen girişler tarafından sağlanmıştır.
- Merkez Bankası brüt rezervleri yükselmekle birlikte, net rezervler gerilemekte ve swap dahil net rezervler yüksek negatif bakiyesini korumaktadır.

Genel Değerlendirme -2

- İşsizlik oranı Mart 2018'den beri en düşük seviyesine gerilemiştir. Ancak, istihdam ve işgücüne katılım oranı düşmekte, geniş tanımlı işsizlik oranları ise yükselmektedir.
- Ticari krediler ve kredi kartı kullanımları yüksek seviyelerini korumaktadır. Tüketici kredilerinde takipteki alacaklar artarken, karşılıksız çekler de tutar ve adet olarak yükselmiştir.
- Toplam mevduatlar artmakta, yabancı para mevduatlardaki gerileme temelde Euro/dolar paritesindeki değişimden kaynaklanmaktadır. Kur Korumalı Mevduat dahil edildiğinde mevduat dolarizasyonunun %70'i aştığı görülmektedir.
- Tüketici enflasyonu son 24 yılın zirvesindedir. Üretici ve tüketici enflasyonu arasındaki tarihi fark ve üretim için ana girdi olan enerji fiyatlarındaki yüksek artışlar maliyet baskılarının daha da güçlendiğini göstermektedir. Yıl sonu enflasyon beklentilerine ilişkin son güncellemeler yüksek seviyelere işaret etmektedir.
- Merkez Bankası Eylül ayında da politika faiz indirimini sürdürmüştür. Gelişen ve gelişmekte olan ülkelerde ise artan enflasyon endişeleri nedeniyle para politikasındaki sıkılaştırma eğilimi devam etmektedir. Türkiye'nin risk primi dalgalı seyretmekte ve yüksek düzeyini korumaktadır.

Kaynak Önerileri - 1

- Büyüme, üretim ve satışlar
 - Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, II. Çeyrek: Nisan-Haziran 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Donemsel-Gayrisafi-Yurt-Ici-Hasila-II.-Ceyrek:-Nisan-Haziran-2022-45550>
 - TÜİK Sanayi Üretim Endeksi, Temmuz 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Sanayi-Uretim-Endeksi-Temmuz-2022-45737>
 - TÜİK Perakende Satış Endeksleri, Temmuz 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Perakende-Satis-Endeksleri-Temmuz-2022-45724>
- Dış ticaret ve ödemeler dengesi
 - TCMB Ödemeler Dengesi İstatistikleri, Temmuz 2022
<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Odemeler+Dengesi+ve+Ilgili+Istatistikler/Odemeler+Dengesi+Istatistikleri/>
- İstihdam ve işsizlik
 - TÜİK İşgücü İstatistikleri, Temmuz 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Temmuz-2022-45653>
 - TEPAV İstihdam İzleme Bülteni, Haziran 2022
https://www.tepav.org.tr/upload/mce/2022/bultenler/istihdam/tepav_istihdam_izleme_bulteni_2022_haziran.pdf

Kaynak Önerileri - 2

- Sektörel güven endeksleri
 - TÜİK Ekonomik Güven Endeksi, Eylül 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ekonomik-Guven-Endeksi-Eylul-2022-45562&dil=1>
 - TEPAV Perakende Güven Endeksi, Ağustos 2022
https://www.tepav.org.tr/upload/mce/2022/bultenler/tepe/tepav_perakende_guven_endeksi_agustos_2022.pdf
- Enflasyon
 - TCMB Ağustos Ayı Fiyat Gelişmeleri
<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/6aa0e891-c907-4dd8-8d85-ff811e06ed0f/afiyatagustos22.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-6aa0e891-c907-4dd8-8d85-ff811e06ed0f-ochCkhh>
- TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi: Seçilmiş göstergeler
 - TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi, Eylül 2022
https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/085d78c0-9809-4b33-a6b6-21e0a22a6405/PKA_Rapor.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-085d78c0-9809-4b33-a6b6-21e0a22a6405-od56hxE

Kaynak Önerileri - 3

- Dönemsel geniş içerikli raporlar

- Enflasyon Raporu 2022 - III (28 Temmuz 2022)

<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Yayinlar/Raporlar/Enflasyon+Raporu/2022/Enflasyon+Raporu+2022+-+III>

- Finansal İstikrar Raporu – Mayıs 2022, Sayı 34

<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Yayinlar/Raporlar/Finansal+Istikrar+Raporu/2022/Sayi+34>